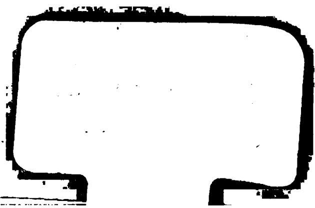

OLGA

SZINMŰ NÉGY FELVONÁSBAN.

Irta

FARKAS PÁL

BUDAPEST, 1905
Singer és Wolfner kiadása.

Szinházak részére kézirat.

Szinre került a Nemzeti Szinházban 1905. márczius hó 24-én következő szereposztással

SZEMÉLYEK :

Szovák Péter	Gál
Szovák Mária, huga	Demjén Róza
Olga, leánya	B. Lenkei Hedvig
Kartaly Endre	Pethes
Tavassy Nándor, egyet. magántanár	Horváth Z.
Dr. Takács Lajos, ügyvéd	Ivánfi
Szepessy Theo, iró	Dezső
Mátray } ujságirók	Gabányi
Kende } ujságirók	Horváth J.
Fehér } ujságirók	Rózsahegyi
Kovács, polgári rendőr	Hetényi
Özv. Perjéssyné	Helvey Laura
Perjéssy Lily	Paulay Erzsi
Németh	Náday B.
Kemény	Szőke
Keresztury Blanka	Batizfalvi Gizella
Kereskedősegéd	Gálosi
Inas	Narczisz
Cseléd	Munkácsi Mariska
Rendőrkapitány	Molnár
Rendőrtiszt	Mészáros

(Történik az első felvonás Szováknál, a második Kartalyék lakásán, a harmadik a „Szabad Sajtó“ szerkesztőségében, a negyedik a rendőrségen.)

(Az első és a második felvonás között négy — a második és harmadik felvonás között három hónap időköz van.)

I. FELVONÁS.

Szovák dolgozó szobája, jobbra iróasztal, balra pamlag két nagy karosszékkel, köröskörül nagy könyvespolczok, hátul ajtó, melyen a lakás többi termébe lehet jutni.

---

1. JELENET.

SZOVÁK

(*az iróasztalnál ül. Kemény, az iróasztal előtt áll és épen befejezte a jelentését.*)

SZOVÁK

A dolog tehát egészen biztos.

KEMÉNY

Egészen! Hargitay képviselő ur kijött a miniszteri tanácsos szobájából és azzal fordult hozzám, megmondhatja Szovák úrnak, hogy a határszéli vasut építését ő kapja meg.

SZOVÁK

(*A tollszárral kopogtat az asztalon.*) Na hát ennek igazán örülök. Sokért nem adom, hogy én kaptam meg ezt az épitést. Nagy vállalat

lesz belőle Kemény, igen nagy vállalat. Képzelem, hogy mérgelődik majd a közgazdasági bank, minden követ megmozgattak, hogy ők kapják meg a vasutat. Persze mindent a bankoknak, de velem nem lehet paczkázni. Hát ki vagyok én? Na most ők látják. Hiába volt minden lótás-futás. Mindennap láttam az én Fábián barátomat, amint a kocsiján felment a miniszteriumba, hogy utána járjon a dolognak. Hjah persze nem sikerülhet minden.

KEMÉNY

(*hizelegve*) Szovák urnak minden sikerül!

SZOVÁK

(*hátra támaszkodik a székén elégedetten*) Némi kis eredményeim vannak az tagadhatatlan. De hát miért is ne lennének? Van valami ujság az Esti-lapban?

KEMÉMY

Szenzácziós ujság. A vasuti államtitkár beadta lemondását.

SZOVÁK

Ahá, a Kartaly-féle leleplezések. Hehe. De ugy kell neki. A korruptió mindig megbosszulja magát Kemény. És amit az államtitkár művelt, ez már tul ment minden határon.

KEMÉNY

Kartaly ugyancsak rámászott a „Szabadság-

ban." Egy hét óta minden napra esett valamilyen ujabb botrányos leleplezés. Nagyon ügyes ember ez a Kartaly.

SZOVÁK

Nagyon ügyes gazember. Külömben hozzám is jár, valahonnan ismeri a leányomat. Az ilyen emberekkel jóban kell lenni. Van Esti-lapja? (*Kemény átadja, Szovák leteszi az asztalra*) Menjen most vissza az irodába Kemény! Ha valami fontos adná elő magát, én nyolczig idehaza vagyok, hiszen tudják, a leányomnak ma van a fogadónapja és ilyenkor nekem is idehaza kell ülnöm. Valami sok hasznomat ugyan nem veszik. De hát társadalmi állásom megkivánja. (*Könnyedén*) A kegyelmes ur is eljön.

KEMÉNY

Óh a kegyelmes ur — (*Meghajol*), ajánlom magamat Szovák ur.

SZOVÁK

Isten áldja! (*Egy pár pillanatig az asztalt rakosgatja, azután hirtelen eszébe jut valami, csenget.*)

2. JELENET.

INAS

(*az ajtóban*) Csengetni méltóztatott.

SZOVÁK

Igen, a nővéremet kéretem. (*Inas el.*)

SZOVÁK

(*Gyorsan átfutja az estilapot azután leteszi az asztalra. Tovább keres*) Hova az ördögbe tettem csak. Áhá megvan!

8. JELENET.

(*Szovák Mária hátulról jön*)

SZOVÁK M.

Hivattál Péter?

SZOVÁK

Igen. Olgáról akarok beszélni veled!

MÁRIA

(*hangsulyozva*) Olgáról?

SZOVÁK

Az öreg Tavassy ma meglátogatott. A fia érdekében beszélt.

MÁRIA

(*a fejét csóválva*) Előre tudom Olga válaszát!

SZOVÁK

Előre tudod? Dehát az ördögbe is, mi baja van annak a leánynak. Tavassy teljesen megfelel nekem, vagyonos ember és a jó társasághoz tartozik. Sokat adok a társadalmi positióra.

MÁRIA

Csak az a baj, hogy Olga nem ad reá!

SZOVÁK

Nem ad reá? Hát mire ad?

MÁRIA

(*csipősen*) azt ne tőlem kérdezd, kedves Péter, mert Olga kisasszony nem méltat arra, hogy a bizalmával kitüntessen.

SZOVÁK

És miért nem tudod megnyerni a bizalmát?

MÁRIA

Én —? Kedves Péter, én megteszem neked azt a szivességet, hogy házadat hozzád méltóan vezetem. De Olgának udvarolni nem fogok. Különben néha napokig csak az étkezésnél látom. Különben azt hiszed talán, hogy neked van befolyásod reá.

SZOVÁK

Nekem? Már hogyne volna? Hát ki vagyok én? Az volna csak szép. Külömben majd mindjárt beszélek vele. Küldd csak át.

MÁRIA

Amint gondolod kedves Péter. (*El.*)

4. JELENET.

SZOVÁK

(*az iróasztalán csapkodja az iratokat*) Hogy

nekem ne volna befolyásom a leányomra? Hát ki vagyok én?

5 JELENET.

OLGA

(*egyszerü háziruhában hátulról jön*) Parancsolsz édes apám?

SZOVÁK

(*az órára néz*) Tulajdonképen hihetetlen, hogy még mindig nem vagy felöltözve, minden pillanatban jöhet valaki.

OLGA

Csak 5 óra van még, $^1/_2$6 előtt még sohasem jött senki és az öltözködésem csak egy-két perczig tart.

SZOVÁK

Képzelem, milyen öltözködés lehet, a mely csak egy-két perczig tart. Tudod, hogy sulyt helyezek arra, hogy társadalmi állásomhoz megfelelőleg öltözködjél. Na de mindegy, nem erről akarok beszélni. (*A tollszárával kopog*) Ma délelőtt az öreg Tavassy meglátogatott.

OLGA

(*mereven áll*) Ugy!

SZOVÁK

(*fürkészőleg nézi*) A fiatal Tavassy már hosszabb idő óta foglalkozik veled, ugy-e?

OLGA

(mosolyogva) Tud is az foglalkozni valakivel, édes apám. Külömben nagyon meg volna sértve, hogyha azt hallaná, hogy per fiatal Tavassy beszélsz róla. Ő dr. Tavassy Nándor, egyetemi magántanár. Hát igen, a magántanár ur gyakran ül mellém. Ilyenkor arról beszél, hogy legközelebbi nagy munkája a góth államalakulások néhány primer kisérletéről, milyen egészen kiváló munka lesz. Ha nagyon mulatságos napja van, akkor szemléltető példákban mutatja be, hogy nálunk az egyetemen milyen bornirtak a tanárok. Természetesen rajta kivül.

SZOVÁK

Nem értem, mi kifogásod van a góthok ellen. *(élesen)* Te persze azt szeretnéd, ha verseket irna hozzád és azután elszavalná őket.

OLGA

(élénken) Isten mentsen! Borzasztók volnának. Tavassy, mint költő, brrr.

SZOVÁK

Ez mind mellékes. A fődolog az, hogy Tavassy Nándor rendkivül derék fiatal ember, akinek nagy jövője van és a ki minden tekintetben megfelel nekem. Az apja azt mondta ma, hogy a legkomolyabb szándékkal közelit hozzád. *(Szünet. Olga hallgat)* Nos?

OLGA

Édes apám *(ismét elhallgat).*

SZOVÁK

Nos, nem válaszolsz? (*kis szünet)* Különben mit is kérdezlek, előre tudhattam volna a választ. Hiszen ez már évek óta megy igy. Hozzászokhattam már a természetedhez. Tehát Tavassy Nándor nem kell neked, És szabad tudnom, hogy mi kifogásod van ellene? Tudni akarom. Mondd el.

OLGA

(*csendesen*) Nézd édes apám, nagyon sajnálnám, ha felizgatnád magadat, de igazán nincsen okod reá. Tavassy Nándor ellen nincsen kifogásom. Ismerem összes előnyeit. Tudom, hogy komoly, törekvő, minden tekintetben korrekt ember. Tudom, hogy nincsen semmi gyöngéje. De nem tehetek róla, ettől a minta embertől fázom.

SZOVÁK

(*felkel és izgatottan megy körül a szobában)* Éretlen beszéd. Teletömted a fejedet mindenféle rossz regénynyel és most magad is regényt akarsz. Tudja a jó Isten, milyen bolondságok járnak a fejedben. 17 esztendős süldő leánynál még elnézném ezeket a bolondságokat. Attól nem veszem rossz néven, ha hattyulovagról, mesekirályfiról,

meg mit tudom én, hogy mi mindenről ábrándozik. De te nem vagy 17 éves Olga, hanem...

OLGA

(*a szavába vág*) Hanem 24 . . . Igaz! De rosszul ismersz édes apám, regényes ostobaságokkal nem töltöttem meg a fejemet és nem is vágyódom utánuk.

SZOVÁK

Hát akkor mi után vágyódol? Hát akkor mi bajod van tulajdonképen? Miért jársz merev, barátságtalan arczczal az emberek között? Más leány irigyelné a sorsodat. Csinos vagy, gazdag vagy, minden örömet megszerezhetel magadnak — de neked nem kell semmi. A barátnőid sorra férjhez mennek, te sorra kikosarazol mindenkit. Hát meddig tartson ez még igy? Azt hiszed, hogy örökösen fogom türni szeszélyeidet. Valahányszor társaságba kell menned, valahányszor társaság van nálunk, mindig csak bosszankodnom kell. Fagyos arczczal fogadsz mindenkit, a ki közeledbe jön. De hát miért? De hát mi bajod van.

OLGA

(*szomoruan elmosolyodik*) Talán az a bajom édes apám, hogy jó szemem van.

SZOVÁK

Hogy jó szemed van?

OLGA

(*előbb lassan, azután fokozatos hevességgel*) Igen és hogy mindent meglátok. Ez volt a bajom mindig, már mint tizenöt esztendős kis leány is ugy láttam, mint ma. Láttam, hogy tulajdonképen mi történik körülöttem és láttam, hogy milyen szerep vár reám. Ó igen. Láttam azt is, hogy hogyan kerültek mellém azok, a kik körülvesznek. Tudtam mindegyikről, hogy mit akar. Talán jobb lett volna a számomra, ha tényleg együgyü és könnyenhivő vagyok — ki tudja, talán ma nagyon boldog lennék.

SZOVÁK

(*ismét az iróasztalához megy, a tollszárat a kezébe veszi és lassan kopog vele*) Ez mind nem komoly dolog. És azonkivül mindez Tavassyra nem is áll. Neki nincsen szüksége a vagyonodra — én pedig nagy sulyt helyezek erre az összeköttetésre.

OLGA

(*aki nagyon megsajnálta, hogy az előbb annyira elragadtatta magát, most ismét mereven áll*) Elhiszem. De mit tegyek, ha nem szeretem.

SZOVÁK

(*a kezével int*) Ejh, szerelem. A szerelmet a versirók találták ki. Komoly ember ma már nem házasodik szerelemből. A házassághoz nem sze-

relem kell, hanem kölcsönös tisztelet, becsülés és komolyság. Szerelem! Éppen te vagy az, a ki szerelmes tudnál lenni. Hát tudsz-e egyáltalán oly embert képzelni, a kit szeretni tudnál?

OLGA

(*Ismét melegséggel*) Ó igen — tudok — tudok.

SZOVÁK

(*figyelmesen vizsgálja a leányát, most elébe áll*) Igen, — tudsz. Csak folytasd. Talán azt is tudod, hogy ki az illető? (*Élesen.*) Kiről beszéltél?

OLGA

(*összeszorítja az ajakát*)

SZOVÁK

Nem akarsz válaszolni? (*Növekedő indulattal megfogja a leány csuklóját*) De én parancsolom, hogy válaszolj, érted, parancsolom.

OLGA

(*határozottan*) Most nem tudok válaszolni, édes apám. De egyet megigérek neked. Abban a pillanatban, a mikor tudni fogok, nem fogok titkolózni előtted!

SZOVÁK

(*mialatt Olga beszélt, fel és alá járt a szobában, most nagyon nyugodtan*) Igen kegyes vagy. Közölni fogod velem — hm. Hát ki vagyok én? Azt hiszed, hogy velem ilyen könnyen lehet

beszélni. A miért nem szóltam bele az eddigi bolondságaidba? De egyre figyelmeztetlek Olga. —

6. JELENET.

INAS

(tálczán egy névjegyet hoz be)

SZOVÁK

(átveszi.) Takács Lajos, ügyvéd *(csodálkozva.)* Hát ez mit akar? *(Olgához)* Majd máskor folytatjuk ezt a beszélgetést. *(Inashoz)* Vezesd be.

OLGA

(felemeli a fejét, azután ismét nagyon csendesen) Remélem, hogy mindig meg fogsz majd érteni édes apám?

SZOVÁK

(Olgához) Siess az öltözködéssel, mert mindjárt félhat.

OLGA

(kifelé menve) Azonnal készen leszek.

SZOVÁK

(utána szól) Amit pedig az imént Tavassyról mondottam, azt nem felejted el, ugye? *(Olga el. Szovák ismét leül az iróasztalhoz)* Takács Lajos? Hát ez mit akar?

7. JELENET.

TAKÁCS

(*balról jön, fekete pofaszakálla van és aranyozott cvikkere, a hóna alatt egy nagy mappát hord mindig*) Bocsásson meg Szovák ur, hogy idehaza háborgatom, de az irodájában azt mondották, hogy ma este már nem jön vissza.

SZOVÁK

(*kurtán*) Mivel szolgálhatok. (*Helyet mutat*)

TAKÁCS

Ha megengedi — megbizásom bizonyos mértékben bizalmas jellegü. Mert, hogy ugy fejezzem ki magamat, megbizásból jövök Szovák urhoz, — hogy ugy fejezzem ki magamat.

SZOVÁK

Ugy? És szabad tudnom kinek a megbizásából?

TAKÁCS

Ha nem is éppen hivatalosan, de némileg mégis a „Közgazdasági Bank" megbizásából.

SZOVÁK

Hát ön a Közgazdasági Bank ügyvédje! Ugy tudom, hogy az dr. Erőss.

TAKÁCS

Igaz, de bizonyos esetekben engem tisztelnek meg.

SZOVÁK

Bizonyos esetekben? Amikor a Szovák féle emberekhez kell menni, ugyebár. Hát persze azokért kár volna a főügyvéd urat fárasztani. Hiszen Szovák Péter nem nemes ember, nem udvari tanácsos, nem bizottsági tag, — csak egyszerü vállalkozó.

TAKÁCS

(*nagyon udvariasan*) Szovák ur nem egyszerü vállalkozó, hanem hatalom — ezt mindenki tudja.

SZOVÁK

(*elhárító mozdulattal, de barátságosabban*) Nana. Egy kis szerencsém volt néha, annyi az egész. Az igaz, hogy harminc esztendővel ezelőtt még nem volt semmim — éppenséggel semmim. Ha az irodámban egyszer szerencsém lesz, majd megmutatom az iróasztalomat. Az első pénzből vettem, amit magam szereztem meg. Tessék meghinni, minden malacnak rajta meg van a maga története. Különösen egy nagy malac van, mindjárt az asztal szélén, ha ennek elmesélem a történetét, ügyvéd ur is csodálkozni fog (*hátradől a székében*) A mikor tudniillik a nagy katonai szállitásokkal kezdtem foglalkozni.

TAKÁCS

(*nagyon udvariasan*) Ha megengedi Szovák

ur talán rátérnék a jövetelem tulajdonképeni céljára.

SZOVÁK

Ó bocsánat, de én nekem már ilyen fecsegő természetem van. Hijába, vénülök. De most csupa fül vagyok, csupa fül.

TAKÁCS

Szovák ur kétségtelenül már tudja, hogy a határszéli vasut épitését Ön kapta meg.

SZOVÁK

(*egy pillanatig hallgat, azután alig észrevehető gunynyal*) Tudom (*Kis szünet*) Nem jártam nagyon utána, inkább csak megszokásból pályáztam. Nem valami jelentékeny dolog az egész.

TAKÁCS

Ugy? — Nem tudom van-e Szovák urnak arról tudomása, hogy a „Közgazdasági Bank" pedig a maga részéről igen jelentékeny dolognak tartja. Sőt már évek óta épitteti odafenn a sok kis költséges vonalat, abban a reményben, hogy majd a fővonalat is ő kapja meg. Szovák ur tehát beláthatja, hogy a banknak jogos igényei voltak.

SZOVÁK

(*a tollszárral játszik*) Mindez kétségkivül nagyon érdekes reám nézve, ügyvéd ur, de — —

TAKÁCS

Mindenki, aki ismeri az ügyet, belátja, hogy feltétlenül a banknak kellett volna az épitést megkapni. És éppen ezért egy ajánlattal jöttem Önhöz Szovák ur.

SZOVÁK

Egy ajánlattal, (*mintha egyáltalában nem értené meg a dolgot*) ügyvéd ur azt mondja, hogy most egy ajánlattal jött hozzám.

TAKÁCS

Igen, egy ajánlattal a vasut ügyében.

SZOVÁK

(*nagyon barátságosan*) Ó — én szivesen hallgatok meg minden ajánlatot. Tessék meghinni, az üzleti életnek ez a tulajdonképeni alapja. Rossz üzletember az olyan, aki nem veszi komolyan a legkisebb ajánlatot is. Én hozzám például egyszer eljött Temesvárról egy egészen fiatal ember, lehetett talán huszonnégy esztendős, egészen hosszu hajat hordott.

TAKÁCS

(*kissé türelmetlenül*) Ha megengedi Szovák ur, talán most a saját dolgunkról beszélnénk. Miután önmaga mondja, hogy inkább csak megszokásból pályázott, nem fog nehezére esni, ha azt ajánlom, hogy a határszéli vasutat épitsék együtt.

SZOVÁK

(*értelmetlenül bámul rá*) Együtt? Már ugyan, hogy képzeli el ezt ügyvéd ur?

TAKÁCS

Ugy, hogy közösen viselik a költségeket és közösen osztoznak a nyereségben.

SZOVÁK

(*mint a ki csak lassan érti meg a kérdést*) Aha — tehát azt méltóztatik ajánlani, hogy társaságra lépjünk. Hogy a „Közgazdasági Bank“ és én társak legyünk ennél a vállalatnál?

TAKÁCS

Igen. Hozzáteszem, hogy az épités vezetését egészen reábiznák Szovák urra, azután minden év végén elszámolnának.

SZOVÁK

(*hátradől a székén*) Ismerte ügyvéd ur az öreg Eislert. Tavaly halt meg csak; bizonyosan ismerte, hiszen mindennap eljött a Lloydba és ott állt a lépcsőházban, a nyakát egészen behuzta a gallérjába. Az öreg Eisler hires, okos ember volt, ha valakinek valami nagyon nehéz ügye volt, mindig hozzáfordult tanácsért. Pénzt nem látott tőle senki, de tanácsot adott szivesen mindenkinek. Talán tizenöt évvel ezelőtt felszó-

litottak, hogy nehány igazán kiváló czéggel együtt egy nagy vállalatban részt vegyek. Ügyvéd ur elhiheti, csupa elsőrendü cég volt érdekelve. Nekem — Isten tudja — mindig az volt az üzleti elvem, hogy egyedül dolgozzak, de ebben az esetben mégis gondolkozóba estem. Délben találkoztam az öreg Eislerrel és megkérdeztem tőle, hogy mi a véleménye. Az öreg krákogott egy kicsit, azután megmondotta a véleményét. Nem. — Miért? kérdeztem én — Hiszen csupa kitünő ember van érdekelve. — Az igaz, — mondotta az öreg — de én kitünő emberekkel sem szeretek veszekedni, minden társaságnak pedig az a vége. — Beláttam, hogy igaza van és azóta nem is gondoltam soha társaságra.

TAKÁCS

Ez más szóval annyit jelent, hogy Szovák ur visszautasitja az ajánlatomat.

SZOVÁK

A legmélyebb sajnálattal — de kénytelen vagyok. Nem tagadhatom meg az egész multamat.

TAKÁCS

(*még mindig udvariasan — kissé éles hangon*) Szovák ur tehát nem látja be, hogy a bankon jogtalanság történt?

SZOVÁK

(*hidegen*) E felett a kérdés felett igazán még nem gondolkoztam, ügyvéd ur.

TAKÁCS

Nos hát — én gondolkoztam. És ennélfogva tudom, hogy miért történt meg a bankkal ez a mostani méltatlanság, mint az utolsó esztendőkben annyi már. De figyelmeztetem, Szovák ur, hogy a mi türelmünknek is meg van a maga határa.

SZOVÁK

(*nagyon nyugodtan*) Ügyvéd ur rejtélyekben beszél.

TAKÁCS

Hát majd világosabb leszek. Azt hiszi, nem tudjuk, hogy hogyan szerzi meg Ön egyik vállalatát a másik után? Hiszen Ön ugyszólván lehetetlenné teszi a mások számára még a létezést is. De nem tart attól Szovák ur, hogy egy napon mindezek a dolgok világosságra fognak kerülni.

SZOVÁK

(*feláll*) Aha, most már értem, hogy miért jött éppen Ön hozzám. Az a megbizása ugye, hogy fenyegessen? Nos hát mondja meg azoknak, a kik küldték, hogy Szovák Pétert nem lehet fenyegetni. Hát ki vagyok én?

TAKÁCS

(*szintén felkel*) Megbizásom az volt, hogy Önnek egy tisztességes ajánlatot tegyek. Gondolja meg.

SZOVÁK

(*feláll, most már egészen kurtán*) Sajnálom, de a vasutat magam fogom épiteni, semmi okom sincs arra, hogy Önöknek részt engedjek belőle.

TAKÁCS

Ez volt az utolsó szava?

SZOVÁK

Igen, ez volt az utolsó szavam.

TAKÁCS

Jól van. (*Fenyegetően*) De legyen elkészülve arra Szovák ur, hogy most már mi sem fogjuk tovább nyugodtan nézni azt, a mit csinál. (*Nagyon élesen*) Ha Ön veszteget Szovák ur, mi majd nyilvánosságra hozzuk a vesztegetést. Az adataink már megvannak hozzá.

SZOVÁK

Méltóztassék azt tenni ügyvéd ur, a mit jónak lát.

TAKÁCS

Azt fogom tenni. (*Meghajtja a fejét, el*)

SZOVÁK

(*utánanéz, azután vállat von*) Hiszen ha min-

den fenyegetéstől megijedtem volna, nem tartanék ott, a hol ma tartok.

8. JELENET.

INAS

(*jó hátulról*) Bocsánatot kérek, nagyságos uram — szabad már kinyitnom az ajtót?

SZOVÁK

Jött már valaki?

INAS

Csupán Tavassy ur.

SZOVÁK

Kinyithatod az ajtókat. (*Végignéz magán*) Én csak egy pillanatra átmegyek a szobámba és felveszem a smokingomat. Ki van minden készitve?

INAS

Mindent az ágyra tettem, nagyságos uram.

SZOVÁK

Jól van. Ha valaki keres, azonnal visszajövök (*El*).

9. JELENET.

(*Olga, Tavassy lassan beszélgetve jönnek előre*)

TAVASSY

(*Igen kimért modern fiatal ember, mindig igen lassan beszél, látszik, hogy minden szót előbb meg-*

gondol, körülnéz) Ugy látszik, hogy édesatyja nincsen itt.

OLGA

Biztosan a szobájába ment egy pillanatra. Talán megvárhatjuk itt, ha valami beszélni valója van vele.

TAVASSY

Csupán édes atyám üdvözletét akartam átadni.

INAS

(*Időközben felgyujtotta a nagy csillárt és kinyitotta az ajtónak mind a két szárnyát*).

OLGA

Azért itt maradhatunk (*Helylyel kinálja*).

TAVASSY

(*körülnéz*) Ugy látszik, ez itt Szovák urnak a dolgozószobája?

OLGA

Csakugyan az.

Kis szünet.

TAVASSY

Szovák urban mindig azt becsültem legjobban, hogy olyan kedvvel dolgozik.

OLGA

(*mosolyogva*) Igen a papa szinte beteg, ha egy napig nem mehet az irodába. Nézze csak, hogy milyen csomó iratot hozatott ma estére is haza.

TAVASSY

(*az iróasztalhoz lép*) Szent Isten — ni-ni, mai estilap — valami szenzácziós hir lehet, mert a czimlapon óriási betükkel hirdetik. Szabad megnéznem.

OLGA

De kérem.

TAVASSY

(*kezébe veszi a lapot*) A vasuti államtitkár lemondása. Hm — hát mégsem lehetett elkerülni. Tehát Kartaly elérte a czélját.

OLGA

(*összerezzen*) Kartaly?

TAVASSY

Ő inditotta meg az államtitkár ellen a hajszát. Közéletünk sajnosan eldurvul, igazán — rendkivül sajnosan.

OLGA

(*félénken*) De hát nem volt talán Kartalynak igaza?

TAVASSY

Uri embernek soha sincsen igaza, ha botrányokat rendez.

OLGA

De mikor azt hiszi, hogy a közérdeknek használ vele.

TAVASSY

A közérdeknek, — ugyan kérem. Ezek az urak

addig lármáznak, mig valaki be nem tömi a szájukat.

OLGA

Nem hiszem, hogy Kartaly is ilyen volna.

TAVASSY

(*végignézi*) Olga nagysám, annyira védi, hogy — különben igaz, találkoztam már vele itt is.

OLGA

Igen, jár hozzánk. És én nagyon becsülöm. Szép dolognak tartom, ha valakiben annyi lelkesedés van.

TAVASSY

A lelkesedés nem komoly ember számára való. Különben én is ismerem Kartalyt, együtt jártunk az egyetemen. Tehetséges ember — de most rossz uton van.

OLGA

(*nem válaszol.*)

TAVASSY

(*az órát nézi*) Különben tényleg nem érdemes erről ennyit beszélni. Annál is inkább, mert egy sokkal fontosabb mondani valóm van.

OLGA

(*kitérőleg*) Mondani valója van, Tavassy? Igazán nem tudom elképzelni, hogy mi lehet az.

TAVASSY

(*megigazitja a kézelőjét*) Engedje meg, hogy előbb egy pár szóval megismertessem bizonyos nézeteimmel és elveimmel.

OLGA

Kiváncsivá tesz (*türelmetlen pillantásokat tesz az ajtó felé*)

TAVASSY

(*rendkivül komolyan*) Már régóta foglalkozom azzal a gondolattal, hogy megnősüljek. Tudom, hogy sokan ezt az igen fontos, mondhatnám döntő lépést könnyen veszik és minden további meggondolás nélkül teszik meg. Én nekem azonban más természetem van. Muló és felületes érzések által, amennyiben ilyenek is volnának, nem vezettetem magamat és épen azért minden érzésemet komoly és hosszas megfigyelés tárgyává teszem. Csak, amennyiben alaposan kipróbáltam őket, vonom le azután belőlük a megfelelő consequentiákat.

OLGA

(*nem tudja, hogy mit mondjon*) Igen... igen.,.

TAVASSY

(*folytatva*) Alaposan és komolyan vizsgáltam meg azon érzelmeimet is, a melyeket Önnel szemben már huzamosabb idő óta érezni vélek.

OLGA

(*felkelve*) Engedje meg Tavassy, de az ön általános előadása olyan személyes fordulatot vesz, hogy . . .

10. JELENET

(*Előbbiek, Szovák*)

SZOVÁK

(*már átöltözködve*) Ah, Tavassy, Isten hozta. (*Tavassy eléje megy, kezet fognak.*)

OLGA

(*megkönnyebbülten*) Azonnal hozok theát az uraknak (*el.*)

11. JELENET

SZOVÁK

(*ismét helylyel kinálja meg Tavassyt*) Az édesapja ma nálam volt az irodában.

TAVASSY

Az édes atyám emlitette és üdvözletét küldi, Szovák bátyám.

SZOVÁK

(*fel és alá jár a szobájában. Azután a könyvszekrényhez lép és gépiesen kivesz egy kötetet — megforful*) Hát igen — az amit édes atyja emlitett, az az én részemről rendben van. Nekem nincsen ellene semmi kifogásom. De ami Olgát illeti, — ő különös leány, nagyon különös leány (*ismét visszateszi a könyvet és szembe ül Tavassyval*).

TAVASSY

Remélem, hogy sikerülni fog Olga nagysám aggodalmait eloszlatni.

SZOVÁK

(*a tollszárat veszi ismét a kezébe*) Nézze Tavassy, talán az a baj, hogy Ön kissé tulságosan komoly. Teringettét, az ilyen fiatal leány azt szereti, ha kissé szavalnak neki, szépeket mondanak, — amint azt a regényekben olvasta. Olga is csak ilyen, akár milyen komoly arccal jár is a világban. Próbálja meg egy kissé ezen a módon, kedves barátom.

TAVASSY

(*kimérten*) Szovák bátyám sem kivánhatja tőlem, hogy hozzám méltatlan eszközöket használjak. Csak a mult hónapban habilitáltak, mint a középkori jogtörténet magántanárát, nem viselkedhetem ugy, mint valami ugrifüles gymnasista.

SZOVÁK

(*félig bámulattal, félig bosszankodva*) Persze a középkori jogtörténet. A góthok! Már én is voltam több középkori épületben.

12 JELENET.

(*Előbbiek, Szovák Mária, Olga, Perjéssyné, Perjéssy Lily, Farkas Theo, és más vendégek rendezés szerint*

apró csapatokban át jönnek, az egyik rész az ajtóban marad és ismét visszamegy a többi termekbe. A következő jelenet alatt mindig ujabb vendégek jönnek, Olga és az inasok theás-csészékkel jönnek körül, kis asztalokon theasüteményt és sandwicheket hoznak át az egyik szobából a másikba. Szovák szivarokat kínálgat. Tavassy egy fiatal emberrel beszélget a kályha mellett.)

PERJÉSSY LILY

(*Szovákhoz*) Nini, Szovák bácsi. Hogy van mindig?

SZOVÁK

(*kedélyesen*) A hogy már lehet az ember, ha az ilyen szép kis lányok bácsinak szólitják.

LILY

(*kaczéran*) No bizony külömb ember maga még mindig, mint ezek az ugynevezett fiatalok, a kik most lázas sietséggel tömik magukba a sandwichet és a theás süteményt. Nézze csak őket, mintha már egy hete koplalnának. (*Némethez, a ki épen ujra telerakja a tányérját*) Meg fog ártani Németh. Megszámláltam, hogy hány sandwichet evett már, tiznél több mindig megárt és maga már a tizenegyediknél tart. (*Nevetnek.*)

MÁRIA

Honnan tudod ezt ilyen pontosan Lily?

LILY

Mert ez már a második zsur, a melyen együtt vagyunk ma délután Németh urral. Mielőtt ide jöttünk, Tassyéknál voltunk együtt és már ott is bámultam kitünő étvágyát.

NÉMETH

Hja, huszonhatodikán a szegény ember igy pótolja ki a vacsorát és az ebédet. (*Leteszi a tányért.*)

PERJÉSSYNÉ

(*Szovák Máriához*) Az én Lilym mindig mond valami mulatságosat. Különben csakugyan, miért nem voltatok Tassyéknál?

MÁRIA

(*fojtott bosszusággal*) Nem közlekedünk velük.

PERJÉSSYNÉ

(*barátságosan*) Csakugyan, Tassyék igen exclusivek.

MÁRIA

Ha Olga akarná —

PERJÉSSYNÉ

De természetesen — csak rajta áll, persze a kedves gyermek kissé zárkózott, kissé furcsa hajlamai vannak. Persze. Csakhogy édes Máriám ügyelnetek kellene reá, mert a világ olyan rossz. A minap is azt mondja nekem Kőváryné, hogy látta, a mint Olga minden nap Budára megy

át. Én persze tudom, hogy csak sétál, — de tudod az ilyesmi mégis feltünő. Nem mondom szivesen az ilyesmit, de hát szegény Olgának nincsen anyja és igy bizonyos mértékben kötelességem.

MÁRIA

De hát csak nem gondolod —?

PERJÉSSYNÉ

Már hogy gondolnám, nincsenek is ilyen gondolataim. Az én Lilym még olyan naiv. Néha magam is mondom neki, Lily az Istenért tizenhétéves korában az ember már nem lehet ilyen naiv.

SZOVÁK

(*megbotránkozva*) Tizenhét. (*Keresztury Blankához*) Hozott az Isten édesem (*Megcsókolja*).

NÉMETH

(*Lilyhez*) Akarja, hogy udvaroljak?

LILY

Isten ments. Ismerem a módszerét. Az ugynevezett goromba őszinteségi módszer, tizenhétéves bakfisoknál néha még nagyon beválik, de rajtam már nem fog. Nekem már hiába mondja, hogy kaczér, hiu, önző, léha és még nem tudom mi minden vagyok, — nem fogok azért érdeklődni maga iránt.

NÉMETH

(*nevet*) Kénytelen leszek most más módszert kitalálni.

KERESZTURY BLANKA

(*hozzájuk lép*) Én a másik módszert ismerem, Lily a multkor velem próbálta meg. Mellém ült és öt perczig nem beszélt semmit. Végre siri hangon megszólalt. Kár? Miért kár, kérdeztem én. Öt perczig ismét hallgatott, azután — lehetőleg még siribb hangon elkezdte. Hogy kiért kár? Magáért? — Az Istenért csak nem öntötték le hátulról a ruhámat? — Ó nem, egészen másért sajnálom. És azután kisült, hogy Németh ur azért sajnál engem, mert nap-nap után mulatságokra kell mennem, a mikor pedig tudja, hogy az én lelkem is valami más után vágyódik, éppen ugy, mint az ő lelke.

NÉMETH

Látom már, hogy nem érdemes lelkem szebb részeit maguknak bemutatni.

LILY

Csak nem ültél fel neki?

BLANKA

Édesem — én nem szoktam felülni.

LILY

Na — a mi azt illeti (*Nagyon szeretetremél-*

tóan) Igaz, nem tudod, hogy Szomolnoky báró hol van?

BLANKA

Ugyan, honnan tudnám ezt éppen én?

LILY

(*ártatlanul*) Csak ugy gondoltam, mert mindig együtt voltatok, azután egyszerre a báró elutazott. Azt hittem, kogy küld neked is néha képeslevelezőlapokat.

NÉMETH

(*békitőleg*) Ni, ni, Szovák ur ma egy valódi kegyelmes urat mutat be.

BLANKA

Melyik az?

NÉMETH

Az a kövér ur, ott hátul, a ki mindenkivel kezet fog és senkivel sem beszél.

LILY

Akkor miért jön el?

NÉMETH

Mert elnöke két bányatársaságnak, a melyek a Szovák ur magántulajdonát képezik.

LILY

Szegény ember, milyen keservesen kell dolgoznia a kenyérért.

OLGA

(*odalép*) Miért nem veszed le a kalapodat, Lily?

LILY

Mindjárt ismét tovább kell mennem, édesem. A nagynéném uzsonnára hivott meg és bizalmasan megsugta azt is, hogy egy nagyon ügyes, kellemes fiatal urral fogok ez alkalommal véletlenül találkozni, a ki a mezőgazdasági gépeit még Dél-Oroszországba is szállitja. Azt hiszem sorsom már meg van pecsételve.

OLGA

(*fojtott bosszusággal*) És te nevetsz ezen? És te csakugyan azt hiszed, hogy ilyen módon boldog leszel?

LILY

(*vállat von*) Boldog! Ugyan hadd el. Akár a Dél-Oroszországi, akár más, mindegy.

OLGA

Megszoktam tőled Lily, hogy minden áron czinikusnak akarsz feltünni. De nem. Ezt még sem tudom elhinni. Ez nem lehet a te igazi gondolkozásod.

LILY

(*végignézi Olgát*) Ugyan no. Hát csakugyan azt hiszed, hogy a férjhezmenés olyan borzasztó komoly dolog?

OLGA

Az én szememben nemcsak komoly, hanem szent.

LILY

Tulzasz kedves Olgám. (*Vállat von*) A fődolog, hogy minél előbb jöjjön, mert már nagyon unom ezt az állapotot. Szeretnék már végre francziá darabokat is látni és —

OLGA

És alkalomadtán el is játszani őket, ugy-e?

LILY

Ha jó partnerek vannak, miért nem.

SZEPESSY

(*hozzájuk lép*) Már mindenütt keresem magát, Lily.

LILY

(*tréfás bókot csinál*) Ah, a nagy költő — engedje meg, hogy hódoljak.

OLGA

(*leplezett izgatottsággal nézi az ajtót*) Bocsássatok meg, a thea után kell néznem (*el*).

SZEPESSY

(*Olga után néz*) Szomoru nyárspolgár természet ez a maga barátnője, Lily. Azt hiszem, a lelke egészen világos-szürke. Vagy talán inkább barna. Rőtbarna. Egészen érdektelen szin.

LILY

Tudom, maga minden lélekben szint keres. De még sohasem mondotta meg, hogy az enyém milyen, pedig már annyiszor kértem.

SZEPESSY

Mert nem tudom, Lily. Néha egész tüzszinben látom a lelkét, de néha azután ismét hideg, zöldes fény bántja a szememet. Majd egyszer talán tisztán fogok látni. (*Jelentős sóhajjal*) Talán. (*Mélyen belenéz a szemébe.*)

LILY

(*nyugodtan kitartja a tekintetét*) Van valami uj témája?

SZEPESSY

Van. Egy sajátságos novellát irtam tegnap este, nem tudom, hogy a nagyközönség meg fogja-e érteni; de hiszen én nem is irok a nagyközönségnek. Megengedi, hogy elmondjam?

LILY

Halljuk, halljuk!

SZEPESSY

(*hátrasimitja a haját, feltűnően hangosan*) Tehát elfogom mondani a novellámat.

NÉMETH

(*a ki kissé odább beszélgetett*) Oh — Szepessy mester el fogja mondani a noválláját. Halljuk mi is.

SZEPESSY

(*szenvedő arczczal néz körül*) Nem tudom, hogy mindenkit érdekelni fog-e a tárgyam?

TASNÁDY

félhangosan a szomszédjához) Ki ez a hosszuhaju fiatalember?

NÉMETH

(*meghallja a kérdést*) Pszt. Szepessy Theo. Nem ismered? A „Mocsok“ czimü kötet szezője.

TASNÁDY

(*a fejét rázza*) Sohasem hallottam még róla.

NÉMETH

A hölgyek nagyon szeretik, nézd csak, Lily hogyan néz rá.

TASNÁDY

Nem hiszem, hogy komoly ember volna.

SZEPESSY

(*Lilyhez, de ugy, hogy mindenki meghallja*) Tehát elkezdem. Egy szomoru, szürke vidéken keresztül széles mederben folyik a nagy folyam. A vize piszkos, szintelen, — az ember azt hihetné, hogy nem is élő folyamot, hanem halott tavat lát. A folyam partján két oldalt a végtelen homoksivatag terül el, a meddig csak a szem ellát.

NÉMETH

Hangulatos bevezetés.

TÖBBEN

Pszt! Pszt!

SZEPESSY

(*miután végignézte Némethet*) A folyam partján egy kis szürke házban lakik Maud. Nappal a kereveten pihen lázas álmok között, este ki-

jön és magába szivja a tubarózsák illatát. Éjjel pedig ott ül a folyam mellett és szomjas vágygyal várja a Nagy Talány megoldását. (*Lilyhez*) Érti?

LILY

Tökéletesen.

SZEPESSY

Egy sötét, zivataros éjjelen azután eljön, Ő, a ki egyedül tudná megoldani a Nagy Talányt. Maud epedve várta azt a pillanatot, de most, hogy a pillanat eljött — nincsen bátorsága megismerni az Igazságot. (*Mindig mystikusabb hangon*) A láthatáron kékes villámok cikáznak át, a folyam vize szokatlan fényben csillog, a hullámok harsogó dallal ostromolják a leányt — de Maudnak nincsen bátorsága megismerni az igazságot. (*Csüggedten elhallgat.*)

LILY

Szegény Maud.

SZEPESSY

(*tompán*) Mikor eljön a reggel, Maud ismét ott ül a folyam partja mellett. Minden ismét szürke, szintelen és nyugodt. És Maud tudja, hogy a pillanat nem tér soha többé vissza és a nagy Talányt nem fogja megfejteni senki sem. Mozdulatlanul, révedező szemekkel ül ott, a feje felett pedig egy kis kék felhőfoszlány uszik a levegőben.

TASNÁDY

(*Némethez*) No hát kérlek? — Ez tiszta és tökéletes hülyeség. Nem értem, hogy komoly emberek, hogy hallgathatnak ilyesmit végig.

NÉMETH

(*ismét sandwichet rak a tányérjára*) Nem értesz hozzá barátom. Ez nem középkori jogtörténet.

TASNÁDY

Hát ugyan mi?

NÉMETH

Symbolismus egy kis mystikus árnyalattal.

SZEPESSY

(*Lilyhez*) ugyan min gondolkozik olyan nagyon?

LILY

Gondolkozom, hogy Maudnak igaza volt-e vagy sem.

SZEPESSY

(*fojtott hangon — mialatt beszél, a kezével többször megérinti Lily kezét*). És ezt maga kérdezi Lily, épen maga, a kinek mindig volt hajlama az Igazság iránt. Lássa, ez bánt. Magának tudnia kellene, hogy többet ér egyszer szembe nézni az igazsággal, mint évekig tapogatózni a sötétségben. Maudnak nem volt igaza, Maud gyáva volt és ezt a gyávaságát drágán fizette meg (*ráteszi Lily kezére a kezét.*)

LILY

(*nem veszi a kezét el — könnyedén*) Ugy pedig talán a merészségét fizette volna meg drágán. Nem édes barátom, a maga folyam partja talán igen unalmas lesz — de Maud azért mégis jól tette, hogy ott maradt ülve, ki tudja, hogy hova jutott volna el különben?

SZEPESSY

(*szomoruan*) Látja Lily, most ismét hideg zöld fényben látom a lelkét.

LILY

(*nagyon kaczérul*) Csak várjon szépen türelmesen barátom, akkor talán majd egyszer még a piros tüzfényben is lesz része. De én csak akkor megyek el a folyampartról, a mikor már biztosan tudom, hogy hova jutok el. Akkor majd magára is gondolok (*kezet nyujt*).

SZEPESSY

Már elmegy?

LILY

Már is a nagynénémnél kellene lennem (*körülnéz*) Hol van Olga?

SZEPESSY

(*Az ajtóra mutat*) Épen ott jön.

LILY

(*Olga elé megy*) Isten veled édesem. Mikor jösz el hozzám?

OLGA

(*szórakozottan*) Majd — nem tudom még — talán a jövő héten?

LILY

Édesem, ma még kiállhatatlanabb vagy, mint rendesen. Hol a mama? (*keresi*).

SZEPESSY

(*odalép Olgához, fátyolozott hangon*) Tudja Olga milyen szinben látom most a maga lelkét? Violában. Valami bántja.

OLGA

(*végignézi*) Igen. Az bánt, hogy maga minden jogczim nélkül a keresztnevemen szólit (*hátat fordit neki*)

SZEPESSY

(*meglepetve utánabámul*) Szomoru nyárspolgár természet. Rőtbarna, tisztára rőtbarna (*fejét csóválva tovább megy.*)

13. JELENET

Előbbiek, Kartaly.

KARTALY

(*magas termetü, nagyon csinos fiatalember, kissé hanyag elegántiával öltözve. A mozdulatai lázasak, kapkodók, a hangjában mindig van egy kis izgatottság. Gyorsan jön be, a szemei egyszerre keresztülfutják az egész szobát, végre megtalálják Olgát.*

A vendégek ezen jelenet alatt lassan átmennek a szomszéd szobába.)

OLGA

(*az iróasztalnál beszélget egy kis csoporttal, a mikor észreveszi Kartalyt, eléje megy.*)

LILY

(*az ajtóban találkozik Kartalylyal*) Na — most nyugodtan mehetek, láttam a nap hősét.

KARTALY

Én volnék az?

LILY

Ugyan ne szerénykedjék. Hát ki volna. A nagy leleplező. Bizony Isten félek magától. Hallja, engem hagyjon békén (*kezet fognak, el.*)

(*Vendégek suttogva nézik Kartalyt.*)

OLGA

(*hozzálép*) No lám — egész föltünést kelt. Különben miért jött ilyen későn?

KARTALY

Elhiheti, hogy mihelyest szabadulhattam, ide siettem. De nem lehetett előbb, a szerkesztő ugyis haragudni fog, hogy elmentem.

OLGA

Hát olyan sok volt a munka.

KARTALY

(*erőltetett közönynyel*) Ó — ma nem is volt

olyan sok. Nyolczra ismét visszamegyek és azt hiszem, hogy ma két órára készen is leszek. Tudja, most nincs országgyülés, azért szabadulunk el olyan korán.

OLGA

Istenem, de hiszen az rettenetes egy élet. Hiszen ez biztosan tönkre teszi magukat.

KARTALY

Az ujabb időben már vannak a szanatoriumokban kedvezményes helyek ujságirók számára. Látja, hogy gondoskodnak rólunk.

OLGA

(*mosolyogva helylyel kinálja*) No, no — ma megint ilyen rettenes pessimista. Mindjárt hozok magának egy jó csésze meleg theát és valami harapnivalót, az majd kibékiti egy kissé a világgal (*Odatol egy kis theásasztalkát és kiszolgálja*).

TAVASSY

(*a ki pár pillanat óta megfigyelte őket — most lassan odalép hozzájuk*) Szervus Kartaly.

KARTALY

Szervusz.

TAVASSY

Neked talán ma gratulálni is kellene!

KARTALY

Sohse bántsd, örülök, hogy békében theázhatom.

TAVASSY

És az államtitkár bukásának nem örülsz?

SZOVÁK

(*hozzájuk lép*) Ah, Kartaly. Üdvözlöm, üdvözlöm. Csak igy tovább. A panamistákat le kell leplezni, ez az ország ugyis csupa korrupczió.

NÉMETH

(*félhangosan*) Neki kell a legjobban tudnia.

SZOVÁK

Derék dolgot végzett, kedves Kartaly ur. (*Átmegy a másik szobába*).

OLGA

No lássa, hogy elismerik a munkáját.

KARTALY

Pillanatnyi sikerek.

TAVASSY

Hát hiszen másokra nem is tarthatsz számot.

KARTALY

Hogy mondod?

TAVASSY

Uram Istenem, elvégre csak nem kivánhatod, hogy az ilyen fajta müködést épen olyan komolyan vegyék, mint például . . .

KARTALY

Mint például azt, ha valaki háromkötetes

munkát ir egy olyan kodexről, a mely a hatodik században végleg elveszett — ugye?

TAVASSY

Ugy látszik tudományos munkámra czélzasz. Pedig az mindig különb, mint . .

KARTALY

Mint?

TAVASSY

Mint például a csatornatisztitás.

KARTALY

Ugy — a csatornatisztitás. Ez meg én volnék ugy-e? Hát azt sem bánom. De ne felejtsd el, hogyha nem tisztitanák a csatornákat, a betegségek szörnyen elszaporodnának.

TAVASSY

Lehet, hogy hasznos mesterség, de bepiszkitja a kezet.

KARTALY

(*fokozottabb izgatottsággal*) Hát hadd piszkitsa be. Ezekkel a piszkos kezekkel azonban hasznos munkát végezünk. Jó munkát, becsületes munkát. Ti persze a vállatokat vonogatjátok. Nini, az a kis ujságiró ismét fészkelődik. Ismét felpiszkál mindenféle kellemetlen dolgot. Ugyan mi köze hozzá? Bizonyosan csak a botrányt

akarja. Mert azt, hogy valaki az igazságot akarhatja, arra ti nem is gondoltok. Igazság — ugyan mi az? Chimära. Ábránd. Szerintetek ugy-e mindent ugy kellene hagyni, a mint van. Hiszen a társadalom a legszebben van berendezve. Hiszen mindenkinek egyenlő mértékkel mérnek. Hiszen semmi gazság, semmi igazságtalanság nem történik. Hát ugyan mire jó a fészkelődés? De nem ugy van ám! Csak menj te az egyetemre és beszélj három embernek a góthokról — az én szememben nem ez a komoly munka. Komoly munka az, a minek mások hasznát veszik. Az én csatornatisztitásom pedig hasznos, azt szentül hiszem. És azért folytatni fogom tovább, amig birom, ha mindjárt — ha mindjárt be is piszkitom a kezemet. Ami jó, ami tisztességes, ami becsületes dolog a világon valaha történt, azt mind a piszkos kezek vivták ki. És a piszkos kezek fogják majd kivivni a jövőben is. És ha azok a piszkos kezek nem emelték volna az ő barikádjaikat, te sem tanithatnál ma [az egyetemen szabadon. És ha jobb jövőért dolgozunk, nem számithatunk a ti finnyás, keztyüs, tiszta kezeitekre, a mi munkánkat csak a piszkos kezek viszik előre. Hát had legyen az én kezem is piszkos. Akinek finnyás az izlése, legfeljebb nem fog kezet velem.

OLGA

(*aki erős felindulással hallgatta Kartalyt, most kezet nyujt neki — melegen*) Jól van, Kartaly, azt a lelkesedést szeretem magában.

TAVASSY

(*szárazan*) Lelkesedéssel azonban nem lehet érvelni.

14. JELENET.

(*Előbbiek, Szovák.*)

SZOVÁK

(*körülnéz, azután odalép hozzájuk*) Nini, ti még itt vagytok, Olga. No te ugyan szépen magukra hagyod a vendégeidet.

OLGA

Azt hittem, hogy már nagyrészt elmentek (*felkel*). De azonnal utánuk nézek.

SZOVÁK

Most már maradhatsz. Csak Német van még odaát, ez is mindjárt megy (*Tavassyhoz*) Mi nekünk azonban van még egy kis beszélnivalónk. (*Kartalyhoz a theás csészére mutatva*) Kérem csak ne zavartassa magát.

TAVASSY

(*felkel és az órára néz*) Már ilyen késő? akkor bucsuznom kell (*kezet fog Olgával és Kartalyval. Mindketten átmennek a szomszéd szobába.*)

SZOVÁK

(*menet közben*) Nagyon ügyes ember ez a Kartaly.

TAVASSY

(*bosszusan*) Olga kisasszony is ezen a véleményen van.

SZOVÁK

(*megáll*) Csak talán nem gondolja (*visszanéz*) ugyan kérem, hát ki vagyok én?

TAVASSY

Kérem. —

SZOVÁK

Csak nem képzeli, hogy egy ilyen kis ujságiró merészelné, — ugyan kérem (*el.*)

15. JELENET

OLGA

(*kis szünet után*) Az előbb nagyon felizgatta magát.

KARTALY

(*már visszanyerte a nyugalmát*) Bocsásson meg Olga — igazán nem akartam egy ilyen — ilyen nagy kitöréssel untatni (*erőltetve mosolyog*) Azt hiszem majdnem szavaltam. De lássa, mindez már régen forr bennem és csak alkalom kellett, hogy valakinek a szemébe vághassam (*ismét fokozódó elkeseredettséggel*). Hiszen tudom, hogy mindezek az urak, a kik itt maga körül forog-

nak, hogyan gondolkoznak a pályámról és rólam. Persze harminczezer forint évi jövedelemmel könnyü a régi góthokról irni és mélységesen megvetni azokat, akik éjjel 2 órakor csak napihireket körmölnek.

OLGA

Tudom, hogy nagy áldozatot hoz nekem, a mikor ide feljön, hozzánk.

KARTALY

Ó nem, Olga, áldozatról szó sincsen — de persze ha maga nem volna — (*elhallgat.*)

OLGA

És velem igazán nagy jót tesz Kartaly, ha néha felkeres. Hiszen nem is képzeli, hogy milyen — milyen egyedül állok. Higyje meg, hogy maga éjszaka ott ül a szerkesztőségben és magányosan rójja egymás után a sorokat, nincs olyan szörnyen egyedül, mint én, a ki itt élek ebben a fényes lakásban, ebben a nagy jólétben (*körülnéz azután halkan*) Isten tudja, nem képzelem azt, hogy valami nagyon bonyolult lelkem van, a melyet a környezetem nem tud megérteni. De a mióta az édesanyám meghalt, nincsen senkim — igazán senkim.

KARTALY

Régen halt már meg az édes anyja, Olga?

OLGA

Már hat esztendeje. Akkor vezettek be éppen az első társaságba, az első bálomon még ott volt. Hogy örült szegény (*kis szünet*). Hiszen az édes atyám is nagyon szeret, nagyon jó hozzám, — tudom, hogy mindenáron boldoggá akar tenni. De az ő szemében ez a boldogság abban áll, hogy egy minél előkelőbb, minél gazdagabb férjet talál a számomra (*szenvedélyesebben*). Én nekem pedig ez a boldogság nem kell.

KARTALY

És a nagynénje?

OLGA

A nagynéném — Édes Istenem. Hat esztendő óta talán még nem beszéltünk egymással egy bizalmas szót se. Talán én vagyok a hibás — valószinüleg — hiszen tudom, hogy olyan szerencsétlen természetem van.

KARTALY

Ne izgassa fel magát Olga.

OLGA

Dehogy — hiszen én már mindebbe beletörődtem. Évek óta élünk már igy — az édes apám azt hiszi, hogy makacs, hogy önfejü vagyok, ő is egyre jobban elkeseredik. Ejh hát élet ez? Semmi mozgás csak folytonos meg-

kövesült rideg nyugalom (*kissé elgondolkozik — azután mosolyogva*) Látja a pessimismus ragadós. Már én is ugy beszélek, akárcsak maga.)

KARTALY

És éppen annyira igazsága van, mint nekem. Hát azt hiszi, hogy ha nem sejtettem volna, hogy mi tölti el a lelkét, közeledtem volna egyáltalán? Azt hiszi, hogy jól esik idejárnom, hogy jól érzem magam a Tavassyék és Perjessy Lilyék között? Ha nem tudtam volna, hogy magában mi él Olga. Sohse ismert volna meg.

OLGA

Igaz, mindjárt az első találkozásunknál ugy beszélt nekem, mintha ismerne, mintha már mindent tudna rólam, amit soha nem mondtam el senkinek. És ez végtelenül jól esett nekem. De hát csakugyan — honnan ismert?

KARTALY

Hogy honnan ismertem? Különben már ugyis régóta el akartam mondani. (*Kissé zavartan*) Ámbár kissé különös történet.

OLGA

Történet? Amelyben én is szerepelek?

KARTALY

Amelyben maga is szerepel, igen. Az ősszel egyszer odaát kószáltam Budán. Nagyon szere-

tek a budai félreeső kis utczákban kóborolni, az ember ugy érzi magát, mintha egy másik világban járna. Régen, fiatalkoromban ott is laktam.

OLGA

(*mosolyogva*) A fiatal korában.

KARTALY

Maga persze nem hiszi el, hogy ez régen volt. Pedig mégis ugy van. A fiatalkoromnak nevezem ugyanis azt az időt, amikor még nagy alkotásokra készültem, hatalmas, korszakalkotó műveket akartam hátrahagyni — s amikor még verseket irtam.

OLGA

(*még mindig mosolyogva*) No — és ma már nem ir verseket?

KARTALY

Ma már nem tudok. Szerkesztőség és a poézis nem férnek meg egymással. Az igazi ujságiró, aki benn él hivatásában és szereti a munkáját, bucsut mond minden egyébnek. De néha azért még elfog a vágy a régi, az elhagyott világ felé és ilyenkor ott csatangolok a kis budai utczákban.

OLGA

(*halkan*) Én is szoktam Budán sétálni. Ott minden olyan csendes — olyan

KARTALY

(*reánéz*) Amint tehát ott járok a régi Tabánban, egy különös kép ötlik a szemembe. Szembe velem egy temetésü menet jött. Szomoru menet volt nagyon. Gyásznép csak egy pár kis fiu volt, akik szomoruan, megijedve bandukoltak a koporsó után — és

OLGA

(*aki az utolsó szavak alatt erösen figyelt*) És —

KARTALY

A koporsót két hölgy is kisérte, egy öregebb és egy fiatal. A fiatal pedig —

OLGA

Igen, a fiatal én voltam. (*Szünet*) Hát akkor látott?

KARTALY

Akkor. Látásból ismertem és az ujságiró felébredt bennem. Mit keres ez a gazdag elkényeztetett leány ezen a szomoru, tabáni temetésen. Mi hozta ide? Utána jártam annak, hogy ki a halott.

OLGA

És megtudta?

KARTALY

Igen. Egy kis tüdőbeteg segédtanitó volt, a ki egész életét ott töltötte abban az utczában.

Regényt kerestem, de semmi nyomásra nem találtam. Mindössze annyit mondtak, hogy a kis tanitó sokat köhögött és ha kissé jobban volt, elment a sarki kávéházba ujságot olvasni.

OLGA

Lássa — én nem tudtam róla ennyit.

KARTALY

(*kis szünet után*) Ettől a pillanattól kezdve kerestem az alkalmat, hogy megismerkedjem magával. És mikor azután jobban megismertem, láttam, hogy helyesen értettem meg azt, amit láttam.

OLGA

Igazán megértette? Különben — hiszen nem volt olyan nagy dolog. Láttam egy szomoru szegényes temetést és láttam, hogy egy olyan embert visznek sirba, aki egyedül állt. Aznap különben is kissé el voltam keseredve, az őszi idő is nagyon hathatott reám — higyje el, nem volt komédia, amikor arra kértem a társalkodónőmet, hogy ezt a magányos koporsót kisérjük el egy darabon.

KARTALY

Szomoru gondolat. És hogy éppen egy fiatal leány jön erre a gondolatra — ámbár engem, talán ez a szomoru komolyság volt az, amely ugy vonzott mindig, amely ugy vonz. (*Szünet*) De egyszer mégis szeretném magát nevetni látni, Olga.

OLGA

(*ismét elmosolyodik*) Látja már is mosolygok.

KARTALY

Nem — nem, ez a mosoly nem elég nekem. Azt szeretném, ha egyszer a jókedvü, gondtalan kaczagást hallanám.

OLGA

(*megint elkomolyik*) A páratlan keddjeinkben ebben aligha lesz része.

KARTALY

(*mindig melegebben*) Pedig maga tudna nevetni Olga, tudna, de valakinek meg kellene tanitania reá. Valakinek, aki kiragadná ebből az üres halott nyugalomból és belevinné az eleven életbe. És aki azután megmutatná azt, ami igazán szép és komoly lenne, akinek résztvenne küzdelmeiben és eredményeiben, akit bátoritana, ha elcsügged és erőt adna neki, ha elfárad. Maga mindezt megtudná tenni Olga, mert van ereje — ó igen — van. És akkor tudna nevetni is, éppen olyan önfeledten, éppen olyan jókedvüen, mint mások.

OLGA

(*fojtott hangon*) Lehet, lehet, hogy igaza van Kartaly. Talán én is azután vágyódom — talán? De hát eljő-e majd az a valaki, a ki véghez tudná vinni ezt a csodát.

KARTALY

(*erősen küzd magával azután lassan Olga keze felé nyul*) És — ha — azt mondanám, hogy elég erőt érzek magamban, — hogy (*Kitörve*) — hogy szeretem.

OLGA

(*kivonja a kezét — bizonytalanul*) Ne — nem. Engedjen időt, hogy — hogy godolkozzam.

KARTALY

(*szenvedélyesen*) Ejh, a gondolkozás volt mindig a legnagyobb ellensége. Mindig csak gondolkozott, ez keseritette el. Hallgasson egyszer arra, mit érez (*Ismét megfogja Olga kezét*) Édes Olga én nagyon-nagyon szeretem.

OLGA

(*nem vonja ki a kezét, egy pillanatig Kartaly szemébe néz, azután lesüti a szemét*) Igazán — olyan váratlanul jött ez az egész.

16. JELENET.

(*Szovák, a ki az utolsó szavak alatt már az ajtóban állott, most hirtelenül előlép. Kartaly elereszti Olga kezét és mereven áll meg Szovákkal szemben. Olga az iróasztalhoz hátrál.*

SZOVÁK

Szabad tudnom, hogy ez a — ez a szokatlan bizalmaskodás mit jelentsen? Mi?

OLGA

Édes apám!

SZOVÁK

(*élesen*) Feljogositottad ezt az, ezt az urat az ilyesmire?

OLGA

(*hallgat*)

SZOVÁK

(*minden erejéből akar uralkodni magán — pár pillanatig hallgat*) Hm. nem szeretem a fölösleges beszédet. Három szóval tisztába jöhetünk (*Kartalyhoz*) Ön igen tisztelt Uram, a fogadó napjaimat, a mint látom arra óhajtja felhasználni, hogy a leányom fejét elforgassa. Az ön szempontjából ez egészen megmagyarázható. De viszont az én szempontomból azt fogja természetesnek találni, ha arra kérem, hogy a fogadó napjaimról ezentul ne vegyen tudomást. Azt hiszem, megértettük egymást.

OLGA

Édes apám ....

SZOVÁK

(*nem is néz reá)* Veled majd később beszélek (*Kartalyhoz*) Nos megméltóztatott érteni, a mit mondottam?

KARTALY

Meg! (*kifelé indul.*)

OLGA

Megálljon.

SZOVÁK

Mi — mi az?

OLGA

(*előre lép, ő is palástolni próbálja az izgatottságát*) Ha neked nincsen több mondanivalód édes apám, van nekem.

SZOVÁK

(*megfordul, fenyegetőleg*) Olga!

OLGA

Értsük meg egymást, édes apám. Szerettem volna veled nyugodtan beszélni erről, — de . . .

SZOVÁK

Nekem nincsen ebben az ügyben semmi megbeszélni valóm.

OLGA

(*folytatva*) De a szerencsétlen véletlen megakadályozta ezt. Igy is jól van. Egy órával ezelőtt azt mondottam neked, ha megtalálom azt, akinek tudok hinni, azonnal megfogom ezt mondani neked (*odalép Kartalyhoz és kezét nyujtja neki*) Ő benne hiszek.

KARTALY

(*szótlanul megcsókolja kezét.*)

SZOVÁK

(*az iróasztalhoz ment és gépiesen leült székére — szünet után mintegy magának*) Csak semmi

jelenet (*Kartalyhoz*) Hm. Ön jó munkát végzett, tisztelt Uram. Ennek a szerencsétlen gyermeknek alaposan elforgatta a fejét. De egyben még is elszámitotta magát. Szovák Péter nem az az ember, a kire váratlan meglepetésekkel hatni lehetne. Engem nem lehet zavarba hozni (*A tollszárával kopog, egészen szárazan*). Ön valószinüleg tudja, hogy a leányom nagykoru és számításait arra alapitja. Egyet azonban talán nem tud mégsem. Olgának nincsen egy fillér vagyona sem és ha az akaratom ellenére menne férjhez, — a milyen igaz, hogy Szovák Péter a nevem — egy fillért sem fog kapni. Igy ni, az világos és magyar beszéd volt ugyebár?

KARTALY

(*felemeli a fejét*) Mindez egyáltalában nem érdekel engem, Szovák ur. A vagyonához semmi közöm. De miután szerencsés voltam Olga kisasszony vonzalmát megnyerni — bátor vagyok a kezét kérni.

SZOVÁK

(*egyszerre irtózatos dühbe jön*) Még mindig nem volt elég a beszédből? Azt kell türnöm, hogy az első jött ment a saját házamban ne hagyjon békét; hát akkor én is másképen beszélek. (*Az ajtóra mutat, Kartalyhoz*) Ott az ajtó és most pusztuljon.

OLGA

(*remegve az izgatottságtól*) Édes apám, ne kényszerits a végsőre.

SZOVÁK

(*sötéten*) Hallgass! hallgass, — mert külömben azt találom mondani, hogy az ajtó a te számodra is nyitva áll (*Kartalyhoz*) Nos — még ez sem volt elég? Talán azt akarja? (*ütésre emeli a kezét, Kartaly isszonyu erővel uralkodik magán — egy lépést hátrál.*)

SZOVÁK

(*már nem tud uralkodni magán, az ajtóra mutat*) Menjen ki — ki —

OLGA

(*elhatározottan*) Jól van, — de akkor én vele megyek.

KARTALY

(*megragadja Olga kezét*) Köszönöm (*fogva tartja Olga kezét és diadalmasan néz végig Szovákon*)

SZOVÁK

(*fuldokolva*) Olga — gondold meg.

OLGA

(*szomoru határozottsággal*) Meggondoltam.

Függöny.

II. FELVONÁS.

1. JELENET.

(*Kartalyék lakása. Nagyon egyszerüen butorozott szoba. A középen asztal, körülötte néhány igen egyszerü karosszék.*)

TAKÁCS

(*cselédtől kisérve jön balról*) Erre? (*körülnéz, gunyosan magában*) Aha — ez ugy látszik a szalon (*cselédhez*) A nagyságos asszony tehát idehaza van.

CSELÉD

Igen. Odabenn lesz a másik szobában.

TAKÁCS

Ha olyan szives volna és egy perczre kiszólitaná.

CSELÉD

Majd szólok neki (*el.*)

TAKÁCS

(*figyelmesen vizsgál mindent, magába*) He-he. Valami nagy fényüzést nem látok.

2. JELENET

OLGA

(*jő jobbról, igen egyszerü háziruhában, csodálkozva nézi Takácsot.*)

TAKÁCS

(*eléje megy és leplezett kiváncsisággal nézi*) Engedelmet kérek — dr. Takács ügyvéd vagyok — Kartaly urral volna egy kis beszélnivalóm és miután hallottam, hogy most nincsen idehaza, azt volnék bátor megkérdezni, hogy mikor tehetném tiszteletemet. Az ügy ugyanis sürgős.

OLGA

(*udvariasan*) A férjem egy félóra mulva biztosan idehaza lesz, ügyvéd ur. Ha talán akkor — —

TAKÁCS

(*mélyen meghajol*) Bátor leszek majd akkor ujra feljönni (*kifelé indul.*)

OLGA

Talán átadhatnék neki valami üzenetet.

TAKÁCS

Nagyságos asszonyom igen kegyes — de az ügy kissé hosszadalmas — majd magam leszek bátor (*ismét meghajol.*)

OLGA

Amint parancsolja ügyvéd ur (*Takács el.*)

CSELÉD

(*jön*) A füszerestől vannak itt nagysága. Elhozták amit rendeltünk, de nem akarják ideadni, mielőtt nem tetszik kifizetni a régi számlát.

OLGA

(*magában*) Istenem (*fenn*) Ki van itt?

CSELÉD

Egy segéd, — olyan goromba ember.

OLGA

Küldje be ide hozzám.

CSELÉD

Igenis (*el*)

3. JELENET

SEGÉD

(*igen szemtelen modoru fiatal ember. Kihivó mosolylyal nézi Olgát*) Kezét csókolom.

OLGA

Hallom-hallom, hogy az árukat nem akarja átadni.

SEGÉD

A világért sem nagyságos asszonyom. Nagyon szivesen adom át őket. Csak éppen ennek a kis számlának a kifizetését kérem előbb.

OLGA

Persze — tudom, hogy már elseje óta hát-

ralékban vagyok. De lássa még lehetnének egy pár napig türelemmel, a férjem minden nap kaphat állást és akkor egyszerre minden rendben lesz.

SEGÉD

(*gunyosan*) Igen, — mi már ismerjük ezt (*vállat von.*)

OLGA

Talán mégis szólna a főnök urnak.

SEGÉD

Megkérdezhetem, de előre tudom, mit fog mondani a főnök ur.

OLGA

Nagyon kérem, tegye meg mégis.

SEGÉD

Nem bánom — lemegyek és mégegyszer megkérdem. De az árukat most nem hagyom itt. Kezét csókolom (*el.*)

OLGA

(*utánanéz — azután elgondolkozva egy könyvet vesz a kezébe.*)

CSELÉD

(*ismét bejön*) Egy nagysága és egy kisasszony vannak odakünn, a kik a nagyságát keresik. Jaj de gyönyörü ruháik vannak.

OLGA

Engem keresnek. Majd mindjárt megnézem (*az ajtóhoz megy — kitekint*) Ó Emma néni, ön az és te is Lily. Parancsoljatok.

4. JELENET

(*Előbbiek Perjéssyné, Lily*).

PERJÉSSYNÉ

(*gyorsan bejön, kezet nyujt Olgának, a ki megcsókolja, Perjéssyné homlokon csókolja.*)

LILY

(*Lily megöleli — csend.*)

OLGA

Nem parancsoltok helyet foglalni?

PERJÉSSYNÉ

(*a lorgnonján keresztül nézi a berendezést*) Hogyne, hogyne. A lépcsők kissé kifárasztottak.

LILY

Kissé magasan lakol — és nincsen lift.

OLGA

(*jókedvüen*) Ó — mi szeretjük a lépcsőmászást. Az ember egészen turistának képzeli magát.

PERJÉSSYNÉ

(*vizsgálódva*) Milyen jókedvü vagy, kedves Olgám.

LILY

Csakugyan — azelőtt sohasem voltál olyan barátságos.

PERJÉSSYNÉ

Lily ezt nem mondja szemrehányás gyanánt, édes leányom . . . . Köztetek barátunk között semmiféle érzékenykedésnek nem volt helye. És azt tudod, ugy-e, hogy Lily igen jó barátnőd?

LILY

Most is valahányszor szóba kerülsz, mindig védlek.

OLGA

Nagyon kedves vagy Lily — de igazán, ne fáraszd magadat — —

PERJÉSSYNÉ

Lily csak a kötelességét teljesiti, kedves Olgám. Az édes anyád, nagyon jó barátnőm volt — és azért én is többször közbenjártam az édes atyádnál és a nagynénédnél, ámbár nem is kértél fel erre.

OLGA

De igazán — ez talán —

PERJÉSSYNÉ

(*jóakarattal*) Semmit sem kell megköszönnöd, mert ugysem akarnak tudni rólad. Tudod, nagyon makacs emberek — különben —

OLGA

(*határozottan*) Kedves néni, talán beszélhetnénk valami más tárgyról.

PERJÉSSYNÉ

Még mindig makacs vagy, gyermekem és nem látod jóakaratunkat. De ahogy akarod — (*Körülnéz*) Hát ez a lakástok?

OLGA

(*ismét nyugodtan*) Ez.

LILY

Zongorád nincsen?

OLGA

Nincsen.

LILY

Pedig te nagyon szeretted a zenét, ugy-e?

OLGA

Most is szererem — de ha nem telik zongorára. Mihelyest Endrének állása lesz, majd bérbeveszünk egyet.

PERJÉSSYNÉ

Igaz, hallottam, hogy a férjedet elbocsátották a szerkesztőségből és most állás nélkül van. A világért sem akarok beleavatkozni dolgaidba édes gyermekem, de az édes anyád igen jó barátnőm volt és igy talán jogom van ahhoz, hogy megkérdezzem tőled, — mondd csak, édes Ol-

gám, — igy köztünk szólva — nem gondolod, hogy mégis, mégis kissé meggondolatlanul jártál el.

OLGA

(*nyugodtan*) Én — ugyan miben?

PERJÉSSYNÉ

Miben. Édes Istenem. Hát a házasságodban.

OLGA

(*igen nyugodtan*) Nem tudom, mi lehetett volna ebbe a meggondatlanság?

LILY

A mama ugy gondolja, hogy a férjed állása talán mégis kissé bizonytalan volt.

OLGA

Az állása talán az volt — de ő maga nem változott és elvégre nem egy álláshoz, hanem egy emberhez megyünk hozzá. Azt hiszem, nincsen természetesebb dolog a világon, mintha az ember ahhoz megy hozzá, akit szeret.

PERJÉSSYNÉ

Bocsásd meg, édesem, vannak más szempontok is.

OLGA

A magam együgyü eszemmel más szempontot ebben a kérdésben nem tudok komolyan

venni, mint azt, hogy szeretünk-e valakit, igen, vagy nem?!

PERJÉSSYNÉ

Kissé határozott elveid vannak, édesem, No, de ne vitatkozzunk. (*Lilyhez*) Igaz, még meg sem mondtuk Olgának, pedig tulajdonképpen ezért jöttünk, Lily mennyasszony.

OLGA

Ő — szivből gratulálok. Különben már Lily már a multkor emlitett valamit. A vőlegény ugy-e gépgyáros?

PERJÉSSYNÉ

Ó nem. Pénzügyigazgató. Már régóta szeszereti Lilyt.

LILY

Igen, verset is irt hozzám.

OLGA

(*udvariasan*) Verset? No lám!

PERJÉSSYNÉ

Ne hidd, kedves Olgám, hogy csak a féle hivatalnok ember. Tamásnak igen szép vagyona van.

LILY

Nézd meg a gyürüjét. (*Odatartja a kezét.*)

OLGA

Gyönyörü szép!

LILY

Remélem, kedves Olgám, hogy az estélyeinkre te is el fogsz jönni?

OLGA

Nem tudom, hogy Endre nem kap-e vidéken állást.

LILY

Vidék. Brrr.

PERJÉSSYNÉ

(*az órára néz*) Mindenesetre tudod, édes gyermekem, hogy bennünk igazi jóakarókra találsz majd mindig. De most mennünk kell. Tamás vár.

LILY

(*megcsókolja Olgát*) Remélem nemsokára látlak ismét, kedves Olgám.

OLGA

Nagyon fogok örülni (*kikiséri őket.*)

OLGA

(*visszajön — egy kávéskészletet vesz elő és meggyujtja a spiritust, azután kifelé figyel*) A férjem.

3. JELENET

(*Olga, majd Kartaly.*)

KARTALY

(*látszólag jókedvüen jön. Még mindig igen jól van öltözve, de az egyes darabok már nem illenek*

össze. Megöleli Olgát, azután leteszi a botját és a kalapját az asztalra.)

KARTALY

A lépcsőn találkoztam Perjéssyékkel. Nálad voltak?

OLGA

Nálam. Azt hiszem a régi házmesterünktől tudták meg a lakásunkat és nem ijedtek meg a négy emelettől sem, csakhogy lássanak.

KARTALY

A jó teremtések. Na — és mit beszéltek?

OLGA

(*jókedvüen*) Először mindenáron szerettek volna kivenni belőlem valamit. Például, hogy már megbántam a házasságomat vagy hogy nagyon boldogtalan vagyok. Mikor azonban ez nem sikerült, bosszuból elmondták, hogy Lilynek vőlegénye van, Lily meg is mutatta a gyürüket, melyeket már kapott tőle és meghivott az estélyére, a melyeket a jövő esztendőbe adni fog.

KARTALY

(*felháborodva*) Egyszóval, mindenáron kellemetlenek akartak lenni. Szerencséjük, hogy én nem voltam idehaza, mert különben megmondtam volna nekik az igazat.

OLGA

Ugyan hadd el. Hadd legyen meg az örömük.

KARTALY

(*fel és alá sétál*) És mond Olga, a mikor Lily a gyürüket mutogatta, az estélyeiről meg ezekről a dolgokról beszélt, akkor (*félbeszakitja saját szavát.*)

OLGA

(*reánéz*) Nos, miért — halgattál el? Valamit akartál még kérdezni?

KARTALY

(*erőltetett jókedvvel*) No igen — nem fájt akkor mégis egy kissé a szived, hogy mindent ott hagytál? No ugy értem, hogy egy kicsit. Nem?

OLGA

(*hozzámegy és végigsimit a homlokán*) Gyermek vagy.

KARTALY

(*szenvedélyesen megöleli*) Ó te — te jó — te tiszta.

OLGA

(*szeliden kibontakozik karjaiból*) Még nem mondtad el, hogy mit végeztél ma délután (*reánéz halkabban*) Ma sem volt szerencséd?

KARTALY

(*csüggedten rázza a fejét*) Ma sem. Minden

állás be van töltve; voltam talán öt helyen is, mindenütt ugyanez a felelet. Sajnálják, de most nem lehet. Talán majd máskor. Hagyjam itt a czimemet, mihelyt lesz valami, azonnal fognak értesiteni. Már tudom, hogy ez mit jelent, Semmi — semmi.

OLGA

(*bátoritólag*) Azért még nem kell elcsüggedned. Hiszen annyi szerkesztőség van és hiszen tudják rólad, hogy jó tollad van.

KARTALY

(*sötéten*) Igen, ezt tudják rólam. És mégis kidobtak.

OLGA

(*csillapítólag*) Dehogy. Azt csak te fogod ugy fel.

KARTALY

(*szenvedélyesen*) Hát ugyan hogy fogjam fel? Talán el higyjem azt a mesét az előfizetők csökkenéséről, a mely miatt le kell szállitani a szerkesztőségi tagok számát? Hiszen jól tudom, hogy hazugság, az egész lap soha nem volt ugy elterjedve, mint most (*Mindig keserübben*) És ez a sajtószabadság — ez. A független ujságiró — nevetni tudnék, ha azt hallaná. A független ujságiró éppen olyan fehér rabszolga, mint az a gyári munkás, a ki a gép kerekét forgatja. Dol-

gozik — dolgozik – a kiadó ur pedig egy szép napon kidobja. Kidobja, minden különös ok nélkül. De hát kell is ahhoz különös ok, hogy egy embert kidobjanak. Elég annyi, hogy azzal szivességet lehet tenni valakinek, a ki — — (*elhallgat.*)

OLGA

(*fojtott hangon*) Az édes atyám bizonyára nem gondolta ugy a dolgot. Talán csak kiejtett valamit a száján, a mit azután félreértettek.

KARTALY

(*visszafojtja a mit mondani akar*) Nekem ugyan másképen mondták — de hát ki tudja. Talán igazad van.

OLGA

És azután tudod, hogy mennyit támadják mostanában.

KARTALY

(*kihuz egy ujságot a zsebéből, azután ismét visszateszi*) Igen, a „Szabad Sajtó“ ma megint támadja. Egész czikket ir valami erdélyi favállalatról, a mely körül állitólag szabálytalanságok történtek volna.

OLGA

(*ismét leül és kézimunkát vesz elő.*) Mondd csak, milyen lap az tulajdonképen? „Szabad Sajtó“?

KARTALY

Haszontalan zuglap. Abból tartja fönn magát, hogy botrányokat keres mindenütt.

OLGA

Hiszen akkor a támadásait sem vehetik komolyan.

KARTALY

Azért mindenki elolvassa. Az utóbbi időben különben erősen mozog, ugy látszik, valaki pénzeli. (*Ő is leül*) De hát mindez most mellékes, a magam bajára kell gondolnom.

OLGA

Igen. Az előbb egy Takács nevü ur keresett. Azt mondotta, hogy nemsokára visszajön.

KARTALY

Takács. (*Keserüen nevet*) A legjobban akkor látom, hogy mennyire vagyok, ha az ilyen fráterekkel szóba kell állanom.

OLGA

Hát kicsoda az a Takács?

KARTALY

Ügyvéd — legalább ez a czime. De azt hiszem, mindennel inkább foglalkozik, mint az ügyvédséggel. Félig ügynök, félig közvetitő, leginkább pedig — azt hiszem — uzsorás. Jár itt Pesten ilyen alak elég. Takácsot különben egyes

pénzintézetek is felhasználják — piszkos ügyeknél. Mindig utáltam. De hát mit tegyek most? A multkor megfogott az utczán és roppant melegen érdeklődött minden iránt, ami velem történt. Tudta, hogy megnősültem és hogy a „Szabadságtól“ elküldtek — és azzal biztatott, hogy talán talál valamit a számomra. Hát mit csináljak? Nem kergethetem el.

OLGA

A világért sem. Hátha tényleg becsületes, jó ember.

KARTALY

Az. — Ugyan menj. Igaz, különben te nem ismered. (*Ismét feláll*) De hát egy kidobott ujságiró azzal beszél, a ki szóba áll vele.

OLGA

(*aggódva*) Nagyon el vagy ma keseredve. Nem volna jó, ha kisétálnánk egy keveset.

KARTALY

(*a fejét rázza*) Nem lehet egy félóra mulva találkozásom van a kávéházban egy régi kollegámmal. Talán az tud valamit. (*Fel és alá jár*) Azt mondod, hogy el vagyok keseredve? Hát talán nincs reá elég okom? Az ember fiatal, egészséges, dolgozni akar és nem engedik. Kidobják minden ok nélkül, csakugy mától-holnapra

a három havi fizetését nagylelküen előre kiadják, mint a rossz cselédnek, a kinek nem lehet hasznát venni. Mintha abba olyan könnyen bele lehetne törődni. Három évig ültem ugyanannál az iróasztalnál, mogszoktam, megszerettem — egyszerre elveszik tőlem és másnak adják. — (*Szenvedélyesen*) Ó — ha tudnám, hogy ki ül most mellette, nem sajnálnám leütni a gazembert.

OLGA

(*a vállára teszi a kezét szeliden*) Az bizonyosan éppen olyan szegény, küzködő ember, mint a milyen te vagy. Ne légy igazságtalan másokkal szemben.

KARTALY

(*végigsimít a homlokán*) Néha már igazán nem tudom, hogy mit beszélek.

6. JELENET.

(*cseléd egy névjeggyel kezében jön be.)*

CSELÉD

Egy ur keresi a nagyságos urat.

KARTALY

megnézi a névjegyet) Takács? (*cselédhez*) Vezesse be kérem (*Olgához*) Talán mégis hoz valamit.

OLGA

Én majd bemegyek addig a szomszéd szo-

bába. (*A kávékészletet nézi)* A kávé addig itt állhat — ugye? Különben inkább beviszem. No látod bizonyára jó hirt hoz, különben nem jönne maga. Nem szabad mindját kétségbe esni (*el.*)

KARTALY

(*megigazitja az asztalteritőt*).

7. JELENET.

TAKÁCS

(*rendkivül barátságosan, az ajtóban visszaszól*) Köszönöm, nagyon köszönöm (*Kartalyhoz*) Megbocsát ugye, hogy igy betörök a lakásába, de szeretem a gyorsaságot A mit délelőtt el lehet intézni, azt kár délutánra hagyni

KARTALY

Igazán nagyon kedves (*a karosszékhez vezeti*) Nem parancsol leülni?

TAKÁCS

De igen — hogyne — a lépcsők kissé rossz karban vannak (*körülnéz*) És különben is, egy embernek — az ön, ne vegye rossz néven, tehetségével, másképen kellene laknia. Bocsásson meg a bizalmaskodásért, de igazán — barátságból mondom.

KARTALY

(*kelletlenül*) Ön úgy érdeklődik irántam, hogy — — igazán nem is tudom, hogy minek köszönhetem.

TAKÁCS

Saját magának, a személyiségének, a tudásának — kérem ne higyje, hogy hizelegni akarok. Sohasem hizelgek. Semmi szükségem reá, független ember vagyok, igen, teljesen független. Önt már régóta kisérem figyelemmel, kedves Kartaly ur. A tollát szeretem, nagyon szeretem, egyike a legjobb tollaknak, a melyek ma irnak — igazán, egyike a legjobbaknak.

KARTALY

(*önkéntelenül is barátságosan*) Túloz, Takács ur!

TAKÁCS

Dehogy tulzok. És most egyszerre azt hallom hogy ez a — megbocsát — ez a kitünő fiatal ember állás nélkül van. Ez természetesen feltünik nekem — érdeklődöm és csupa olyan dolgokat hallok, — a melyek, megbocsát — rendkivül imponálnak. Igazán, rendkivül imponálnak. A házasságának története, majdnem azt mondanám, hogy regényes. Elvesz egy gazdag leányt az apának akarata ellenére, egy fillér nélkül — ez, engedje meg . . .

KARTALY

(*idegesen*) Kérem Takács ur, hagyjuk ezt a tárgyat.

TAKÁCS

A világért sem akarok indiskrét lenni. Pedig igazán, mélyen felháboritott, a mikor azt kellett hallanom, hogy Szovák Önt a laptól is elüldözte.

KARTALY

(*ujjaival dobol az asztalon*) Hagyjuk ezt, hagyjuk ezt.

TAKÁCS

(*fürkészőleg nézi*) Önnel nagy igazságtalanság történt, Kartaly ur. (*Szünet*) Örvendek, hogy abban a helyzetben vagyok, hogy ezt az igazságtalanságot némileg jóvá tehetjük.

KARTALY

Nem értem.

TAKÁCS

Azértjöttem, hogy egy állást ajánljak fel Önnek.

KARTALY

Egy állást? Milyen állást?

TAKÁCS

Egy független napilapnak a szerkesztői állását, a melynél érvényesitheti majd minden tehetségét. Öntől várjuk, hogy emelni fogja a lapot — és természetesen, hogy egy megfelelő összeget is bocsátunk a rendelkezésére.

KARTALY

És — és melyik lapról van szó?

TAKÁCS

(*könnyedén*) a „Szabad Sajtóról".

(*szünet*)

KARTALY

(*nyugodtan*) Takács ur, — lehetséges Önnel őszintén beszélni?

TAKÁCS

De Kartaly ur! . . . mit mond?

KARTALY

Ugy értem, hogy teljesen őszintén, minden fentartás nélkül.

TAKÁCS

(*mint a ki nem érti*) Parancsoljon velem.

KARTALY

Akkor engedje meg, hogy először is azt mondjam, hogy nem értem a dolgot.

TAKÁCS

Mit nem ért Kartaly ur?

KARTALY

Elmondom szépen sorjába. A „Szabad Sajtót" nagyon jól ismerem. Komisz zuglap, a mely mindig valakinek a szolgálatában áll egy bizonyos meghatározott czélra. Azt látom, hogy az utóbbi napokban rendesen támadja az apó...

Szovák urat. De nekem nem volt sohasem dolgom vele. Azt sem tudom, hogy most ki a lap tulajdonosa? És még kevésbbé értem, hogy hogyan jutott az illető arra a gondolatra, hogy épen engem szólitson fel a szerkesztésre. Amint hogy nem tudom megmagyarázni magamnak azt sem, hogyan jut épen ügyvéd ur ehhez a megbizáshoz? Mert hogy tisztán én irántam való jóakaratról volna szó — abban, engedjen meg, hogy kételkedjem. Ezekre a kérdésekre kell választ kérnem, mielőtt tovább beszélnénk.

TAKÁCS

(*a ki láthatólag gondolkozott, mialatt Kartaly beszélt*) Ön azt óhajtja, Kartaly ur, hogy teljesen őszinte legyek. Jól van — az leszek.

KARTALY

Hallgatom.

TAKÁCS

Nézze csak, kedves Kartaly ur — mi ugye mindaketten felnőtt emberek vagyunk, a kik komolyan veszik egymást. Hát mi okom volna Önt — mondjuk — megtéveszteni? Ugye, hogy semmi? Hiszen én szivesen mondok el mindent, a mit tudok. De mielőtt tovább mennék — Ön a „Szabad Sajtót“ egészen rosszul itéli meg. Sohasem volt zuglap, igazán — sohasem, ez nagy tévedés.

KARTALY

Engedje meg ügyvéd ur, de tiz év óta vagyok ujságiró, csak tudom, hogy a „Szabad Sajtó“ milyen lap. Tisztességes ujságiró még nem ment oda.

TAKÁCS

(*nagyon barátságosan*) No no, sohasem volt olyan veszedelmes. Uram Istenem, hát igen, hozott néha egyes czikkecskét, a mely egyiknek vagy másiknak kellemetlen volt, de hát melyik lap nem teszi ezt. Azután különben is most már egészen más kezekben van.

KARTALY

De hát kik ezek a titokzatos kezek?

TAKÁCS

A legmélyebb — a legmélyebb diskréczió alatt ezt is megmondhatom. Számithatok reá? Igen? Ön tehát leköti a szavát? (*Kartaly bólint*) Egy nagyon komoly, nagyon előkelő pénzintézetnek a kezében, a „Közgazdasági Bank“-ében.

KARTALY

(*gondolkozik*) Ugy — a Közgazdasági Bankében. Kezdem érteni. Tehát a „Közgazdasági Bank“ iratja a czikkeket az apósom ellen. És most én legyek a szerkesztő, — értem. És én folytassam a harczot — a saját apósom ellen. Én irjam

meg a leleplezéseket, a melyeket a „Közgazdasági Bank“ óhajt. Értem. Persze, ez igy sokkal érdekesebb, sokkal izgatóbb lesz — a közönség igy sokkal mohóbban fogja élvezni a botrányt (*feláll*) De tisztelt ügyvéd ur, az én személyem nem arra való, hogy a „Közgazdasági Bank“ által rendezett botrányokat érdekesebbé tegye.

TAKÁCS

(*ülve marad barátságosan*) Kedves Kartaly ur, — megengedi, hogy mint öregebb ember egy tanácsot adjak. Igen? Ne fogja fel a legegyszerübb dolgokat is tragikusan, mert akkor elfogja keseriteni egész életét, Istenem, hát miről van szó? Ön elvállalja egy lapnál a szerkesztői állást, a mely a kedves apósával szemben nem tanusitott barátságos magaviseletet. De hát, mondja Kartaly ur, talán az após Önnel szemben barátságos magaviseletet tanusitott? Bocsánatot kérek, hogy ilyen kemény kifejezést használok, de nem kergette ki Önt a házából? Nem üldözte-e Önt el a lapjától? Nem ő miatta áll Ön most állás, kereset nélkül? Hát igen — a Szovák ur viselt dolgairól megjelennek czikkek a „Szabad Sajtóban“? Hát azután? Nem igaz-e minden, a mi bennük van? Van Önnek valami oka Szovák Pétert kimélni?

KARTALY

(*fel és alá jár önkéntelenül*) Igaz, ő sem kimélt engem. — De mégis a nőm apja. (*A fejét rázza*) Nem, nem, — ezt az ajánlatot nem fogadhatom el.

TAKÁCS

Bocsánatot kérek, ez szentimentalismus. A mikor a létért való küzdelemről van szó, az efajta érzékenykedésnek — bocsánatot kérek — igazán nincs helye. Méltóztassék a dolgot ugy tekinteni, a mint van. Ön már több mint egy hónapja, hogy kétségbeesetten keres helyet. Igaz? Hogyne volna igaz, hiszen Ön maga mondotta nekem. És ugyebár, hogy nem tudott találni. Azt hiszi, hogy a többi szerkesztőségekben nem tudják, hogy Szovák Péter üldözi Önt? Azt hiszi, hogy az Ön kedvéért majd ujjat huznak vele. (*Lassan veszit nyugodtságából*) Ejh, az életet ugy kell venni, a milyen az valóságában, nem a hogy elképzeljük. Nézzen reám. Azt hiszi, hogy jogász koromban nem irtam én is verseket? Azt hiszi, hogy ez a mostani pályám a kedvem szerint van? Azt hiszi, hogy néha nem forr a vérem, amikor — (*Félbeszakitja magát*) De mindez ostobaság. Szegény emberek vagyunk uram — és élni kell. A finnyáskodás luxus, amelyet nem

engedhetünk meg magunknak. Az élet csunya, alkalmazkodnunk kell hozzá. Megtettem én, megteszik mások — miért ne tudná éppen Ön megtenni? Mit akar? Mi egy nyugodt, tisztességes állást kinálunk Önnek. Hát nem hiábavaló érzékenykedés ez, ha még mindig habozik. (*Sürgetően*) Nem látja be, hogy igazam van?

KARTALY

(*a ki erősen küzd magával, ki akar térni a válasz előtt*) Igen, igen. És szabad tudnom, hogy kinek a megbizásából mondja Ön mindezt?

TAKÁCS

Teljes diskréczió alatt a „Közgazdasági Bank“ megbizásából. Amint mondottam, most a banknál vannak a részvények — de erről természetesen nem szabad tudni — senkinek. Ne feledje el, erre szavát kötötte le. Ha elvállalja a szerkesztést, egyszer és mindenkorra rendelkezésére bocsátanánk egy nagyobb pénzösszeget — mondjuk tizezer forintot — és a többit Önre bizzuk.

KARTALY

(*zavarban*) Nem mondom ügyvéd ur, hogy ebben a mit mond, nincsen igazság. De mégis — nem, nem fogadhatom el ezt igy — egy ilyen kérdés fölött gondolkozni kell — alaposan gondolkozni, majd értesitem.

TAKÁCS

(*fürkészőleg*) Ó — én a világért sem erőltetem, kedves Kartaly ur. Csak gondolja meg a dolgot — de persze, sok idő nincsen, mert az ilyesmi sürgős. De holnap délig azért ráérnénk. Addig gondolkozhatik és majd befogja látni, hogy nekem volt igazam.

KARTALY

Igen — majd gondolkozom. —

TAKÁCS

Ma este hat órakor megtalál a „Közgazdasági Bankban“ — holnap délelőtt pedig az irodámban. (*Átadja a czimet*) Várom a válaszát kedves Kartaly ur. (*Kartaly kikiséri, el.*)

KARTALY

(*visszajön, — egy időben Olga is átjön a másik szobából.*)

8. JELENET.

OLGA

Nos?

KARTALY

(*nem válaszol azonnal — hanem pár pillanatig szótlanul gondolkozik*)

OLGA

(*közelebb megy hozzá*) Hát mit hozott az a Takács?

KARTALY

(*határozatlanul*) Egy — egy ajánlatot tett.

OLGA

(*egészen közel*) De hát miért nem beszélsz? Titok talán?

KARTALY

Az éppen nem, de — — (*Elhatározza magát*) különben igazad van, nevetséges, hogy nem mondok el mindent. Ez a Takács azzal kinált meg, hogy vállaljam el a „Szabad Sajtó“ szerkesztőségét.

OLGA

(*meglepetve*) Egy ilyen nagy állás — — hiszen ez szerencse volna. (*Gondolkozik*) „Szabad Sajtó“? Mikor is hallottam csak ezt a nevet?

KARTALY

Az imént beszéltünk róla. Tudod ez az a lap, a melyik — —

OLGA

A melyik? (*Eszébe jut*) Az, a melyik édes apámat támadja?

KARTALY

(*bólint*) Az.

OLGA

Azt mondottad erről a lapról, ugye, hogy nagyon rossz hirben áll és hogy csak botrányokból él, ugy-e?

KARTALY

(*kissé huzódozva*) Igen — én ugy hittem — ugy tudtam. De Takács azt mondja, hogy most uj tulajdonosa van, a ki ezt nem engedi többé.

OLGA

Úgy? És azt is megmondta, hogy ki az uj tulajdonos?

KARTALY

Tulajdonképen diskréczió alatt mondotta, — de hát neked elvégre megmondhatom. Egy bank. A „Közgazdasági Bank."

OLGA

A „Közgazdasági Bank". Odahaza már erről is hallottam. Az édesapám nagy ellenségeskedésben él vele. (*Gondolkozik*) És neked kinálták a szerkesztői állást? Ismersz ott valakit?

KARTALY

(*a fejét rázza*) Nem, senkit.

(*szünet, Kartaly idegesen pödri a bajuszát, azután a kézelőit igazitja. Olga csendesen nézi.*)

OLGA

Mond és mit válaszoltál ennek a Takácsnak?

KARTALY

(*mindig nagyon huzódozva*) Először határozottan nemmet mondottam, egészen határozottan. De azután reábeszélt és csakugyan van is

valami abban, a mit mond — egyszóval nem adtam határozott választ, hanem azzal váltunk el, hogy majd gondolkozni fogok.

OLGA

(*mosolyogva végigsimit Kartaly homlokán*) Nagyon fáradt vagy. Nem engednéd meg, hogy egy kicsit helyetted gondolkozzam.

KARTALY

(*bizonytalanul*) De kérlek — nagyon szivesen.

OLGA

Megálljunk még egy perczig (*a kávéskészletet áthozza a másik szobából és két csészébe tölt*) Egész délután szaladgáltál, jól fog esni.

KARTALY

(*iszik*) Nagyon jó.

OLGA

És most gondolkozzunk. Erről a Takácsról magad mondottad, hogy komisz embernek tartod, ugye. És most ez a komisz ember eljön és egy laphoz hiv szerkesztőnek. Milyen laphoz? A melyről magad is a legrosszabb véleményben vagy, a mely épen most egy közeli . . . (*habozik*) egy közeli rokonom ellen hajszát inditott és a melynek, ugy látszik ehhez a hajszához te reád is szüksége van. Helyesen gondolkozom?

KARTALY

Igen — de gondold meg, semmi, de semmi kilátásom sincsen másutt. Ez a Takács is mondotta, hogy éppen — éppen az édes apád miatt sehol sem fognak alkalmazni. Ugyszólván nincsen más választásom. (*elkeseredve*) Hiszen milyen nehezen tudom én is magam rászánni erre. Az ember ugy szeretne megmaradni a maga utján, de nem engedik (*A homlokára üt*) nem — nem engedik. (*Undorodva*) Mintha erővel bele akarnák kényszeríteni a piszokba. (*Szünet után*) Különben talán mindez nem is olyan fekete. A lap — igaz, hogy nagyon rossz, nagyon züllött — de talán nekem sikerülni fog, hogy emeljem, hogy csináljak belőle valamit.

OLGA

(*a fejét rázza*) Nem te emelnéd a lapot, inkább vele együtt sülyednél te is. (*Megfogja Kartaly kezét*) Nézd, én igen jól tudom, hogy mi jár a fejedben. Nem magadra gondolsz, hanem én reám. Szeretnéd megszerezni nekem a nyugalmat, a kényelmet ugye. De megnyugtathatlak. Az én kedvemért nem kell egy olyan lépést megtenned, a mely nem vezethet jóra. Mert ebből a szerkesztésből nem lehet jó, azt érzem. Neked nem zuglapoknál van a helyed. Neked nem szabad a nevedet, a tekintélyedet

koczkára tenned. Ha az én kedvemért akartad volna ezt az áldozatot meghozni — én nem fogadom el. (*emelkedettebb hangon*) Kartaly Endre koplalhat állás nélkül — de ő, a ki mindig csak az igazságért küzdött, nem válhatik bosszutervek eszközévé.

KARTALY

(*hirtelenül megöleli és csókokkal boritja el*) Igazad van Olga, ne gondoljunk többé az egészre.

OLGA

(*megkönnyebbülten*) Hála Istennek.

KARTALY

(*határozottan jár fel és alá*) Majd megirom Takácsnak, hogy köszönöm a szivességét, de nem kérek belőle.

OLGA

Nagyon jó lesz. (*Az ablakhoz megy*) Milyen kár, hogy nem mehetünk mégis egy kissé a levegőre. Lásd közben nyugodtan megbeszélhetnénk egy és mást. — Itt a szobában olyan fojtott a levegő.

KARTALY

Tudod mit? lemegyek a kávéházba és hátra hagyom, hogy nem jöhetek. Hiszen nem fontos dolog az egész. Azután visszajövök érted és még sétálunk egy órát.

OLGA

Mostan még hét óráig világos van. Még Budára is átmehetünk. Olyan szép este Budán.

KARTALY

(*a kalapját keresi*) Mindjárt visszajövök ismét.

CSELÉD

(*bejön és halkan mond valamit Olgának*)

OLGA

(*szintén halkan*) Mindjárt kijövök.

KARTALY

(*odafigyel*) Mi az?

OLGA

(*könnyedén*) Semmi. A füszeressel van egy kis dolgom.

KARTALY

(*ajtó felé megy*) Addig talán te is elkészülhetsz. Egy negyed óra mulva idehaza leszek (*el*)

OLGA

(*ki akar menni, meggondolja magát — cselédhez*) Még mindig nem akarja ide adni?

CSELÉD

Még mindig nem (*Segéd belép*) Külömben itt jön. (*el*)

9. JELENET.

SEGÉD

(*nagyon fölényesen*) A főnök ur azt mondotta, hogy ő már tudja, mit jelent az a kis türelem. Ha nincs pénz, nincs áru.

OLGA

(*nem tudja, hogy mit mondjon*) De hát lássa be kérem — lássa be.

SEGÉD

(*fölényesen*) Engedelmével nagyságos asszonyom, de engem a főnököm nem azért fizet, hogy bármit is belássak, hanem hogy a számlákat behajtsam.

(*az ajtón kopognak*)

OLGA

Szabad.

10. JELENET.

SZOVÁK

(*lassan, nehéz léptekkel jön be — a küszöbön egy pillanatra megáll, azután ismét néhány lépést tesz előre.*)

OLGA

Az édes atyám! (*Szovák állva marad.*)

SEGÉD

(*megismeri Szovákot és nem érti a helyzetet, felváltva nézi Szovákot és Olgát — végre*) Alászolgája Szovák ur.

SZOVÁK

(*végig nézi*) Hát ön kicsoda?

SEGÉD

Donner és Braun czégnél vagyok alkalmazva, látásból nagyon jól ismerem Szovák urat (*Olgát nézi*)

SZOVÁK

Ugy — és itt mi dolga van? (*Meglátja a segéd kezében a számlát*) Számla? (*Segéd bólint*) Adja ide. (*Átveszi*) Mennyi az egész? Negyven korona? (*Olga lesüti a szemét*) Hihetetlen -- különben fogja itt a negyven koronája. (*átadja a segédnek*) Na készen vagyunk.

SEGÉD

(*bókolva*) De bocsánatot kérek — ha csak egy pillanatig is sejtettem volna — de az ember sohasem tudhatja. (*Szovák türelmetlen mozdulatot tesz*) Igenis — kezeit csókolom, alászolgája Szovák ur (*el.*)

11. JELENET.

SZOVÁK

(*egy ideig merően nézi Olgát — azután az asztalig jön előre*) Hát ennyire vagy?

OLGA

(*még mindig mereven áll.*)

SZOVÁK

A házmester mondotta, hogy az — az ember elment hazulról. Hm. Hát itt lakol? (*Körülnéz*) Kissé fogyatékosan vagy berendezve. És ez a füszeressegéd, vagy micsoda — a kit itt találtam — hm, hát ennyire vagy?

OLGA

(*zavarban*) Nem akarsz talán leülni édes apám?

SZOVÁK

Hadd csak, hadd csak. Jobb szeretem, ha állok. (*A falakat vizsgálja*) Hm. Átkozottul nedvesek.

OLGA

(*már összeszedte magát*) Nagyon köszönöm édes apám, hogy eljöttél. (*Melegen*) Ó — én tudtam, hogy el fogsz jönni.

SZOVÁK

(*megfordul*) Ugy? Tudtad? Hm! Tudtad? Csakugyan tudtad? Mit tudtál?

OLGA

Tudtam, hogy szeretsz, édes apám!

SZOVÁK

Azt hiszed? Különben talán igazad is van. Figyelj édes lányom arra, a mit most mondok. Ha holmi — holmi érzelgős jelenetet vársz most, hát nagyon tévedtél. (*Nyomatékosan*) Nagyon tévednél. Hát ki vagyok én? Az érzelgősség nincsen a természetemben.

OLGA

Talán mégis leülnél édes apám.

SZOVÁK

Mondottam már, hogy jobb szeretek állni. (*Fel és alá sétál*) Azt akarod tudni, ugy-e, hogy miért jöttem most fel. Majd meghallod mindjárt, egészen nyugodtan és kedélyesen fogunk beszélgetni. Mégis leülök. (*Leül*) Hát látod édes leányom az előbb mondottam, hogy a természetemben nincsen érzelgősség. De romantika sincsen. Én nem játszom azt a szinpadi apát, a ki kitépi a gyermekét a szivéből. Te vagy az egyetlen leányom Olga — és nagyon vétettél ugyan ellenem.

OLGA

Édes apám — —

SZOVÁK

És nagyot vétettél ellenem, igen. De tudom, hogy van a mi a mentségedre szól. Fiatal vagy, a természeted szenvedélyes, csapongó, azt hitted, hogy isten tudja, milyen boldogság vár reád — egyszóval megtetted azt — azt a lépést. Hiszen nem nagy dolog egy ilyen fiatal teremtésnek a fejét elforgatni.

OLGA

Édes apám, az én fejemet nem forgatta el senkisem.

SZOVÁK

(*a kezével int*) Ugyan no. — Egyszóval, ami megtörtént, az megtörtént. (*Kis szünet*) De azóta már volt időd gondolkozni. Volt időd körültekinteni itt, a hova eljutottál. Hát már tudod, hogy mit tettél, hogy mit áldoztál fel, hogy mit kaptál cserébe. Most már tisztán kell látnod és tudom, hogy tisztán is látsz. Azt ne hidd Olga, hogy nem törődtem veled. Pontosan tudtam mindig, hogy hogyan megy a sorsod — de nem akartam beavatkozni, a mig nem hittem, hogy meg vagy győzve. De tudom azt is, hogy a te fajtád legnehezebben a büszkeséget győzi le — hát nem akartalak tovább is próbára tenni és magam jöttem el.

OLGA

(*értelmetlenül*) De hát mit kivánsz tőlem, édes apám?

SZOVÁK

(*felkel*) Hát nem érted? Azt hiszem, hogy tisztán beszélek. Haza fogsz jönni Olga — és azután mindketten iparkodunk elfelejteni azt, a mi történt.

SZOVÁK

(*Olga annyira meg van lepetve, hogy képtelen beszélni. Szovák a hallgatást beleegyezésnek veszi és folytatja*) Azzal az — azzal az emberrel majd az ügyvédem beszél. (*Megvetőleg*) Pénzkérdésről lesz szó — és én nem leszek fukar. Ügyesen csinálta, azt meg kell adni. (*Szünet*) Ha minden rendben megy, a válásnak röviden vége lesz.

OLGA

lassan beszél — mint a ki még nincs tisztában azzal, a mit mond) Tehát — ha jól értettelek meg — te azt óhajtod, hogy a férjemet itt hagyjam?

SZOVÁK

Igen hát. Ez csak természetes.

OLGA

És hogy elváljak tőle?

SZOVÁK

(*türelmetlenül bólint*) Magától értetődik.

OLGA

És — és ezen az áron hajlandó volna ismét visszafogadni?

SZOVÁK

Igen, — igen, hiszen mondottam, hogy nem vagyok könyörtelen. Nagy hibát követtél el, de — (*körülnéz a lakásban*) ugy hiszem van alkalmad megszenvedni érette.

OLGA

(*hirtelenül kitörve*) De hát az isten szerelméért édes atyám, csakugyan azt hitted, hogy én majd elfogadom ezt az ajánlatot?

SZOVÁK

(*egy lépést hátrál, meglepetve*) Mi, mi az?

OLGA

(*szenvedélyesen*) Nem — ezt nem hihetted. Ilyen rossznak, önzőnek nem tarthattál. Nem gondolhattad komolyan, hogy a miért a kényelmem egy részéről le kellett mondanom, a miért talán a lakásom nem olyan kényelmes, az ételem nem olyan jó, mint azelőtt, majd az első szóra ott fogom hagyni a férjemet — a férjemet, édes apám — érted, a férjemet. Nem, nem — azt te

sem hitted. Te csak próbára akartál tenni, te csak . . . .

SZOVÁK

(*nyersen a szavába vág*) Próbára tenni? hát ugyan még mit? Éppen az ilyen bolondságokon jár az eszem. Próbára tenni? — talán azt hiszed, hogy népmesét játszom. Hogy mit hittem? Azt hittem, hogy az eszed már megjött. Azt hittem, hogy a kupikék ködképeid eloszlottak, a mikor megismerkedtél a valósággal. Azt hittem, hogy most már te is tisztában vagy azzal az urral, a ki olyan ügyesen elbolonditott.

OLGA

(*felemeli a fejét*) Édes atyám — a férjemről beszélsz.

SZOVÁK

Róla hát. Sohse emelgesd a fejedet — az ilyesmi nem hat reám. Ugyan nagy okod van büszkének lenni reá. Egy kicsapott ujságiró, a ki körül szalad a városban és nem tud állást kapni.

OLGA

(*Szovák szemét keresi — halkan*) Te tudod, hogy miért kellett elmennie a lapjától?

SZOVÁK

Igen hát. Tudom. Én kértem meg a kiadót,

hogy kergesse el. Ha ugy tetszik, kényszeritettem reá. És ugyanezt meg fogom tenni mindenütt, a hova a kezem elér. Pedig a Szovák Péter keze kemény és messzire elér. Talán mást várt tőlem? Talán azt hitte, hogy kimélni fogom? Nem édes leányom, én nem vagyok abból a fajtából, a mely türelmesen türi az ütést, azután odatartja ujabb ütésre a másik arczát. Én visszaütök. — Én visszaütök (*lassan ő is elveszti a nyugalmát*) Jön egy ember, egy névtelen senki és elviszi a leányomat. Az én leányomat. Persze, arra számit, hogy az öreg Szovák majd egy ideig lármázni fog, zsörtölődni, talán átkozódni is — azután pedig majd szépen belenyugszik mindenbe és belenyugszik majd Kartaly urba is. De ezen a ponton rosszul számitott ez az ur. Az öreg Szovák nem fog belenyugodni — ó nem. Az öreg Szovák másfajta ember. Ha az az ur folytatja a harczot, még sulyosabban érzi majd a kezemet, mint eddig.

OLGA

(*egyszerüen*) És vele együtt érzem majd én is, édes apám.

SZOVÁK

(*kissé szelidebben*) Legyen belátásod, Olga. Belőled most csak az esztelen büszkeség beszél. Nem akarod beismerni, hogy tévedtél, hogy hibáztál.

OLGA

Nem ismerhetem be édes apám. Boldog vagyok. Szeretem a férjemet és ő is szeret — és ennél jobbat nem kivántam magamnak soha. De hát nem elég ez neked? (*szenvedélyesebben*) Azt mondod, hogy a boldogságomért aggódsz. De hát kell-e nagyobb boldogság, mint ha két ember szereti és megérti egymást. Olyan egyszerü dolog az egész, mégis annyira megnehezítik. De hát miért? A mikor én Kartalyt szeretem, miért kellett volna Tavassyhoz vagy bárki máshoz is hozzámennem. Hiszen ez természetellenes lett volna. Hiszen ez vétek lett volna önmagam ellen.

SZOVÁK

És nem látod be azt, te szerencsétlen, hogy ennek a te ugynevezett boldogságodnak rövid idő alatt vége lesz. Jól van — ma még hiszel a negyedik emelet romantikájában, ma még a ki nem fizetett füszeráru-számlák csak kellemetlen véletlen számba mennek, de holnap vagy holnapután már ez tölti be az egész életedet. A férjed most még jól bánik veled, mert abban bizik, hogy előbb utóbb mégis megpuhulok.

OLGA

(*közbevág*) A férjem abban bizik, hogy munkát kap, amiből megélünk.

SZOVÁK

És ha nem kap? Tegyük fel, hogy én nem is avatkozom majd bele a dolgába. De azt hiszed nincs elég ujságiró ugy is, a ki állás nélkül szaladgál, és aki azután elsülyed a piszokba, a ki elzüllik — igen, elzüllik teljesen.

OLGA

(*biztonsággal*) Mellette leszek és nem fogom engedni, hogy elzülljön — bármi történjék is vele.

SZOVÁK

Szóbeszéd. Nem fogod engedni? Azt hiszed talán, hogy az tőled függ. (*Majdnem könyörögve*) Nézd Olga, ne menj tovább ezen az uton, a mely a nyomorba, kétségbeesésbe visz téged is. Gondold meg — még van időd.

OLGA

(*a fejét rázza*) Magam választottam az utamat. Semmi okom sincs, hogy visszaforduljak.

SZOVÁK

Vakon rohansz bele a vesztedbe, Olga.

12. JELENET.

(*Előbbiek Kartaly.*)

KARTALY

(*még az ajtóban*) Na, készen vagyok, mehe-

tünk sétálni (*észreveszi Szovákot — pár pillanatig csend*) Szovák ur!?

OLGA

(*aggódva, gyorsan*) Igen — az édes apámnak valami beszélni valója volt velem. De már elvégeztük.

SZOVÁK

(*a mióta Kartaly bejött félreforditott arczczal állt — most pár lépést tesz az ajtó felé.*)

KARTALY

(*nem érti a helyzetet*) Nem értem — Szovák ur itt nálunk. (*Hirtelen melegséggel*) De Olgának nagy örömet szerzett evvel a látogatással. Nem is képzeli, hogy mennyire vágyódott már Ön után. Igazán nagyon, nagyon kedves — hogy feljött.

SZOVÁK

(*értelmetlenül dörmög valamit.*)

KARTALY

(*mindig melegebben*) Igazán sajnálom, hogy megzavartam Önöket, de ha már itt vagyok, talán nekem is megenged egy pár szót. Az egész idő alatt nem kerestem fel, mert talán félreértett volna.

SZOVÁK

(*feléje fordul gunyosan*) Ó, igazán — lehetne Önt félreérteni?

OLGA

(*minden áron véget akar vetni a jelenetnek*) Hagyjuk ezt most, — majd máskor, az édes apám nagyon siet — hiszen mi tisztáztunk mindent, ugyebár?

KARTALY

Ha megengedi Szovák ur — midőn ön most megtette az első lépést, most majd mi fogjuk felkeresni.

SZOVÁK

(*kurtán*) Ön félreérti az ittlétemet. Sem első lépést nem akartam tenni, sem a szerencséből nem kérek, hogy Ön felkeressen.

KARTALY

Nem? Tehát Ön nem azért jött ide fel, hogy —? (*Hirtelenül*) De hát akkor mit akart itt a hátam mögött? Mire akarta rábirni a feleségemet? Olga, mit akart tőled? — Válaszolj!

OLGA

(*gyorsan*) Igazán semmi lényegeset. És már ugy is elintéztünk mindent. Majd séta közben elmondom neked.

KARTALY

Igen — semmi lényegeset. Nos, ha te nem akarod megmondani, talán Szovák urnak lesz annyi bátorsága és ő mondja meg.

OLGA

De kérlek — —

SZOVÁK

(*eléje áll*) Ha mindenáron akarja, meghallhatja tőlem, hogy mit akartam. Még egy utolsó kisérletet tettem, hogy (*Olgára mutat*) ezt a szerencsétlen teremtést észre téritsem.

KARTALY

(*összefonja a kezét*) Ugy?

SZOVÁK

(*indulatosan*) Igen — ugy. Vagy talán azt hiszi, hogy nyugodtan tudom nézni, mint züllik magával együtt a leányom?

KARTALY

(*fagyosan*) Értem. Teljesen értem. Tehát el akarta lopni a feleségemet a hátam mögött (*végignézi Szovákot*) Ugy-e azt gondolta, hogy ha minden más egyebet lehet — miért ne lehetne ezt is?

SZOVÁK

(*nem érti meg mindjárt, azután rekedten*) Sértegetni merészel?

OLGA

Nem, — ne ezen a hangon — hagyjátok abba.

KARTALY

(*félretolja Olgát*) De igen ezen a hangon. Hadd hallja meg egyszer ez az ur az igazságot. Igenis merészelem sértegetni. Én — a kis ujságiró, a kit Ön kidobatott a szerkesztőségéből, a kinek

nem mernek állást adni, mert félnek Öntől — ezt mondom Önnek, a milliomosnak, a nagyvállalkozónak, hogy vigyázzon, mert megtalálom mutatni, hogy kicsoda Ön?

SZOVÁK

(*már ismét egészen nyugodt*) Kérem hagyja abba a frázisokat, reám nem hatnak. Különben én vagyok a hibás, a miért feljöttem, másképpen kellett volna a dolgot elkezdeni. Hiszen elég dolgom van igen tisztelt kartársával, tudom, hogy hogyan kell beszélni velük. Figyeljen ide. Meg akarom szabaditani a leányomat Öntől. Olga ezt tragikusan fogta fel, de mi okos emberek vagyunk, ugy-e? Mi ezt nem fogjuk fel tragikusan — mi? Mi majd megértjük egymást.

KARTALY

(*halálsápadtan*) (*Olgához*) Olga mondd meg az apádnak, hogy menjen el, mert — mert nem állok jót magamért.

OLGA

(*Szovákhoz*) Édes atyám, ne ingereld tovább, hiszen látod, hogy mennyire izgatott!

SZOVÁK

(*az ajtó felé megy megvetőleg*) Komédiás.

KARTALY

(*utána megy*) Nem uram, a komédia csak most kezdődik majd, de keserü egy komédia lesz. Ön

persze azt hiszi, hogy mindennek meg van a maga szabott ára. Becsületnek, tisztességnek, szerelemnek — mindennek. Szovák Péter a zsebébe nyul és a kis ujságiró alázatosan tartja a markát és azután szépen megköszöni, amit kapott. Ugy hiszi — ugyebár? Hát én majd megmutatom Önnek, hogy a kis ujságirónak megvan a hatalma ahhoz, hogy Önnel felvegye a harczot. Nem kimél — jól van, én sem fogom kimélni, ország-világ előtt a szemébe fogom vágni, hogy vesztegető — hogy (*Fuldokolva*) Nem akartam elfogadni eddig, de most nem habozom tovább. (*A kalapja után nyul*) Hiába üldözött el a lapomtól, ismét találkozni fog a Kartaly névvel — de nem lesz köszönet benne.

SZOVÁK

(*az ajtóban*) Elkészülök én a maga fajtájával. (*El.*)

OLGA

(*vissza akarja tartani*) Az istenért Endre — ne hamarkodj el semmit. Hová sietsz?

KARTALY

(*kifelé rohan*) Majd megtudjátok! (*El.*)

OLGA

(*a kezeit tördelve*) Istenem — Istenem!

Függöny.

III. FELVONÁS.

(A Szabad Sajtó szerkesztői szobája. A szobának ugyszólván egyedüli berendezése egy nagy, igen rossz állapotban lévő iróasztal, a melyiknek egyik lába alá van támasztva. Az iróasztal tele van papirosokkal, mellette nagy papirkosár. A szobában még egy fekete bőrdivän, egy asztal és egy szék van, más semmi.)

1. JELENET

KENDE

(az iróasztal előtt ül és lázasan kutat a papirosok között. Kende fiatal huszonnégy—huszonöt éves ember.)

MÁTRAY

(hangja kivülről) Kende; Ke-e-e-ende? Hol a pokolban van maga ismét?

KENDE

(tovább kutat — kikiált) Itt vagyok.

MÁTRAY

(*belép. Öreg, kopott ember — egy ideig szó nélkül nézi a másikat*) Mondja mi baja magának azzal az iróasztallal?

KENDE

(*még mindig keresi*) A kőnyomatost keresem. Meg akarom csinálni a napihireket.

MÁTRAY

(*végig fekszik a divánon*) A napihireket majd a saját phantásiájából csinálhatja meg, mert a kőnyomatost sem ezen sem más iróasztalon nem fogja megtalálni.

KENDE

(*abbahagyja a keresést és végnézi Mátrayt*) Nem? Ugyan miért nem?

MÁTRAY

Mert ma elseje van édes fiam és a kőnyomatosnak meg van az a kellemetlen szokása, hogyha nem küldik be az előfizetési dijat — akkor biztosan elmarad.

KENDE

De hát miért nem küldtük be neki az előfizetési dijat?

MÁTRAY

Jaj de édes maga. Egy tizenhat éves bakfis megirigyelhetné az üde naivitását. Hogy miért

nem küldtük be? Mert nincs, édes öregem, nincs, egyáltalában nincs.

KENDE

Nincsen pénz a kőnyomatosra? De hiszen ez képtelenség.

MÁTRAY

(*próbálja, hogy a pamlag még ruganyos-e*) Már ugyan miért volna képtelenség?

KENDE

Nincsen pénzünk? Hiszen a lapunk nagyon el van terjedve — igazán, mindennap látni a villanyosban, a mint olvassák.

MÁTRAY

(*hintázva magát*) Mindenekelőtt a lapunk egy cseppet sincs elterjedve. A mikor a nagy Szovák leleplezéseket közöltük, néhányan megvették, különösen azért, mert a szerkesztőnk Szováknak a veje. Na — de a botrány anyagnak sajnos, vége van — egyebünk pedig nincsen. Mert a maga kis krokijaira édes fiam, a melyekben az állatkerti viziló és a gorilla hülyeségeket beszélnek egymással, higyje meg, senki sem kiváncsi.

KENDE

(*megsértődve*) Bocsánatot kérek, az én krokijaim egészen jók. Ma a kroki az egyedüli komoly müfaj — a többbi agylágyult hülyeséget

nem lehet már elolvasni. Az olvasók különben nagyon szeretik a krokijaimat. A mult héten is jött egy levél Ér-Mihályfalváról, amelyben több olvasó kért, hogy folytassam az állatkerti cyklust.

MÁTRAY

(*ásitva*) Tudja mit? Menjen Ér-Mihályfalvára.

KENDE

(*nagyon megsértődve*) Mátray ur mindig csufol. Pedig mindég én csinálom meg ön helyett a törvényszéki rovatot is.

MÁTRAY

Hát hiszen hálából adtam azt a tanácsot, hogy Ér-Mihályfalvára menjen. Lehet, hogy ott tényleg vannak tisztelői — kérem, a vidéken még ez is lehetséges. Akkor majd megteszik a helybeli lap szerkesztőjének, azután meghivják keresztelőbe és disznótorokra, majd meglátja milyen jó dolga lesz.

KENDE

Nem vágyódom a vidékre. Egészen jól érzem magam itt is.

MÁTRAY

Egészen jól érzi magát? (*gyanakodva nézi Kendét*) Mondja Kende, magának talán pénze van?

KENDE

Még nem vettem fel ma a fizetésemet.

MÁTRAY

Na — ha azt hiszi, hogy ma fizetést fog felvenni, ismét nagyon csalódik.

KENDE

De hát engedjen meg — fizetést csak fogunk kapni.

MÁTRAY

Ugyan miből? A szerkesztőnek nincs egy veszekedett garasa sem. Még jó, ha a nyomda kinyomatja a holnapi lapot, mert már három hete, hogy ott is tartozunk.

KENDE

(*kétségbeesve*) De hát hogyan lehetséges ez? (*elneveti magát*) Mátray ur most bizonyosan ismét ugratni akar.

MÁTRAY

(*felül*) Édes fiam, én már husz esztendeje vagyok a „Szabad Sajtónál“ és valahányszor azt mondtam, ma nem kapunk fizetést, hát nem is kaptunk. Különben nem olyan nagy dolog. Annyi az egész, hogy egy pár hónapig most nem a fizetésünkből fogunk élni. Aztán majd ismét megveszi valaki a lapot, a kinek szüksége van reá, és akkor egy ideig ismét lesz pénz. (*visszafekszik*) Én már megszoktam ezt az állapotot.

KENDE

De hiszen azt mondták, hogy a Közgazdasági Bank van hátunk mögött.

MÁTRAY

Ott is volt, — de már elment. A pénz a mit adott már régen elfogyott — uj pénzt pedig nem ad. Annál kevésbbé, mert időközben kibékült Szovákkal és most együtt épitik a lágymányosi honvéd kaszárnyát?

KENDE

A lágymányosi honvédkaszárnyát?

MÁTRAY

Azt hát. Nagyon szép kaszárnya lesz. Szováknak tudniillik szerencséje volt a leleplezéseinkkel. A mikor javában szellőztetük a dolgait, Szerbiában kiüt a forradalom. Ilyen pech. A szerbek mindig rosz időben csinálják a forradalmaikat, ezt minden ujságiró tudja. Kérem, egyszer lapzárta után konczolták fel a miniszteriumot. — Hát ez csak hihetetlen kiméletlenség. Na és ez a mostani forradalom — a leleplezéseink egyszerre befagytak. Mindenki monitorokról meg hadtestekről beszélt — senki sem érdeklődött az erdélyi fa panamák iránt. Ilyenformán a bank még meg is örült, a mikor Szovák nagylelkü béke ajánlatot tett egy fél honvédkaszárnya alakjában.

KENDE

És a bank belement ebbe. Szégyen és gyalázat.

MÁTRAY

Hja édes fiam a bankoknak nem szokása az engesztelhetetlen vérbosszu. Azok hol összevesznek — hol kibékülnek és ilyenkor honvédkaszárnyát épitenek együtt.

KENDE

(*nagyon elcsüggedten*) És mit fogunk csinálni mi?

MÁTRAY

Várni fogunk, édes fiam — várni fogunk, a mig ismét akad valaki, a ki azt hiszi, hogy a „Szabad Sajtóból“ világlapot tud csinálni és a ki majd ebbe öli bele a pénzét. (*vállat von*) Husz esztendő óta mindég találkozott ilyen bolond, majd akad most is.

KENDE

És addig?

MÁTRAY

Addig használni fogjuk a szabadjegyeinket. Tovább is ingyen fogunk járni az operába, a villanyoson, az orfeumba és a gőzfürdőbe. Közben pedig talán majd akad valahonnan pénz is, ha ugyan akad.

KENDE

(*elkeseredve*) Hát ez a sajtó sorsa?

MÁTRAY

Nono fiacskám, csak semmi páthosz, az nem áll jól a szabadjegyekhez. Hát ugyan mit képzelt? Azt hitte, hogy a miért nem tudta letenni a jogi vizsgáit és meg tud irni egy pár ugynevezett humoreszket, majd mindjárt a hivatalos lap szerkesztője lesz.

2. JELENET

(*Előbbiek*, *Olga*.)

OLGA

(*kis kabátban esernyővel félénken jön be — most nagy zavarban néz körül*) Bocsánatot kérek, én a „Szabad Sajtó" szerkesztőségét keresem.

MÁTRAY

(*Kendéhez halkan*) Aha, egy segédszinésznő, a ki feljött vendégszerepelni és támogatást kér. (*Olgához*) A „Szabad Sajtó" szerkesztősége itt van. Mi tetszik.

OLGA

A szerkesztő ur nincsen itt?

MÁTRAY

Kartaly ur?

OLGA

Igen, Kartaly ur.

MÁTRAY

Kartaly ur ez időben még a kávéházban ül, de egy fél óra mulva már itt lesz.

OLGA

(*ismétli*) A kávéházba?

MÁTRAY

(*barátságosan*) Igen, a „Rémuralomhoz" czimzett kávéházban. Nem méltóztatik ismerni? Ott van a „forradalmárok asztala". Délután négy és éjszaka három óra között a forradalmi asztalnál itélik el az összes hazaárulókat; a korrupczió összes részeseit, a minisztertől a miniszteriumi portásig és igy tovább. Közben pedig sört isznak, nagyon sok sört, fekete kulmbachi sört.

OLGA

És Kartaly ur is ott van?

MÁTRAY

De ott van ám. Ő elnököl. Ha odasiet, most még ott találja.

OLGA

(*fázékonyan huzza össze kabátját*) Nem — köszönöm, akkor inkább ide jövök vissza.

MÁTRAY

(*jóakarólag*) Egy félóra mulva itt lesz. Mit mondhatok neki ha be jön?

OLGA

Hogy itt voltam, és majd visszajövök.

MÁTRAY

Bocsánatot kérek — de nincsen szerencsém.

OLGA

(*halvány mosolylyal*) Igaz, de annyira zavarban voltam — ne vegye rosz néven Kartaly urnak a felesége vagyok.

MÁRTAY

(*félre*) A felesége! (*Fenn — nagyon barátságosan*) De miért nem mondta meg azt mindjárt, nagyságos asszonyom. (*Félre*) A felesége. (*Fenn*) Engedje meg, én Mátray vagyok. (*Bemutatja kendét*) Kende. (*Leporolja a széket*) Talán itt méltóztatik bevárni a kedves férjét. Majd mi kimegyünk addig, ez ugyis az ő szobája.

OLGA

Nem — én majd addig elmegyek üzletbe, ugyis van ott egy kis dolgom. Azután meg itt a levegő is kissé —

MÁTRAY

Kissé nagyon is fülledt. Igen. De talán mégis jobb volna.

3. JELENET.

(*Előbbiek, Takács.*)

TAKÁCS

(*a fekete irómappával a hóna alatt*) Kartaly ur nincs még itt?

OLGA

(*Mátrayhoz*) Lássa mások is keresik. Majd inkább visszajövök. (*Kezet nyujt Mátraynak, bólint Kende felé — el. Mátray az ajtóig kiséri*).

TAKÁCS

(*aki időközben leült — Mátrayhoz*) Ki volt ez a hölgy?

MÁTRAY

(*ellenségesen nézi végig Takácsot, azután Kendéhez*) Kende, magának a napihireket kell megirni. Mi lesz velük?

KENDE

Megyek már. (*El.*)

4. JELENET.

TAKÁCS

(*ismétli a kérdést*) Ki volt ez a hölgy, Mátray ur?

MÁTRAY

(*egy csomó ujságot tesz az iróasztalra félvállról*) Ne érdeklődjék. Takács ur, ez a hölgy nem

vesz fel huszonkét százalékos kölcsönöket, hát mit akar tőle?

TAKÁCS

(*felpattan — de azután meggondolja magát*) Hehe. Ön még mindig olyan tréfás ember, mint régen volt.

MÁTRAY

(*szárazan*) Arra az időre gondol, a mikor a butoraimat árvereztette?

TAKÁCS

De kedves Mátray ur, hiszen ön maga tudja a legjobban, hogy kényszer helyzetben voltam. Az ügyvéd mindig kényszerhelyzetben van. —

MÁTRAY

A melynek mindig más issza meg a levét — tudom.

TAKÁCS

Sajnos, sajnos, hogy ennyire félreismer (*szünet*) Mondja, Mátray ur, a mig a szerkesztő ur visszajön, megirhatnék itt egy levelet?

MÁTRAY

(*szó nélkül olvas tovább — az ujjával a másik szoba ajtóra mutat.*)

TAKÁCS

(*fel akar pattani — uralkodik magán*) Majd odaát várom meg a szerkesztő urat.

5. JELENET.

(*Kartaly, Fehér együtt jönnek. Kartaly feltett kalappal lép be a szobába egyenesen az iróasztalhoz megy és azonnal el kezd az iratok között turkálni. Rosszul van öltözve, a mozdulatai lázasak, kapkodók, Fehér még aránylag fiatal ember, erősen züllöt külsővel Mátrayhoz megy.*)

KARTALY

(*az iróasztalnál*) Gyalázatos idő van odakünn. Mintha cseberből öntenének. (*Felbontja a leveleket, azután beszórja őket a papiroskosárba*) Ez mind semmi — semmi.

FEHÉR

(*Mátrayhoz*) Servus öreg. (*Körüljárja a szobát.*)

MÁTRAY

(*csodálkozva*) Ni ni, Fehér. Hát te még élsz?

FEHÉR

Jobb meggyőződésem ellenére, de még élek.

MÁTRAY

És a hajadat még mindig nem vágatod le?

FEHÉR

Tudod, sámsoni erőm a hajamban van. És azonkivül a nyiratkozás a legkedvezőbb körülmények között is husz krajczárba kerül.

MÁTRAY

(*gyorsan*) Nekem nincs egy fillérem sem. (*Barátságósan*) Na és mit csinálsz külömben.

FEHÉR

Elméletben absynthot iszom. Azonkivül minden délután elmegyek a kávéházba.

MÁTRAY

Lapnál még mindig nem vagy?

KARTALY

(*közbeszól*) Mátray, készen van már a holnapi lap?

MÁTRAY

Még vezérczikk nincs és a képviselőházi tudósitás sincs megirva.

FEHÉR

Nagyon helyes. Fejtsetek csak ki lázas munkát, fiaim.

MÁTRAY

Nem irnád meg te valamelyik czikket?

FEHÉR

Dehogy. Azt hiszem én már elfelejtettem a helyesirást is. Csak irjatok ti fiaim, azért jöttem, hogy nézzelek.

MÁTRAY

Azért jöttél, hogy bennünket nézzél?

FEHÉR

Azért. Ma délután tudniillik egyszerre egy különös kivánságom támadt. Szerettem volna ismét egy szerkesztőséget látni. Tudod egy szerkesztőséget iróasztalokkal, sok kézirattal, lehetőleg telefonnal is. Tisztességes helyről azonban sajnos, kidobnak, azért megkértem Kartalyt, hogy hozzon fel ide hozzátok.

MÁTRAY

Igazán — nagyon kedves vagy. (*Kartalyhoz*) Igaz, Takács várja a szerkesztő urat.

KARTALY

Takács? Hol van?

MÁTRAY

Egy levelet ir meg odaát.

KARTALY

Hivja át kérem. (*Mátray el.*)

FEHÉR

(*lassan Kartalyhoz megy*) Te — öreg . . .

KARTALY

Na mi kell?

FEHÉR

Öreg, nekem ma csupa furcsa kivánságom van. Isten tudja, most hogy szerkesztőséget láttam — még egy vágyam támadt. Egy, elismerem, különös vágyam. Szeretnék ma még vacsorát enni.

KARTALY

(*végignézi*) Ez persze nálad meglehetős ritkaság.

FEHÉR

Azt hiszem három hónapja nem fordult elő. Öreg — hiszen te tőkepénzes vagy.

KARTALY

(*az iratait csapkodja*) Én? Na hiszen. Tudod mennyi pénzem van összesen. Két forintom. Érted? Két forintom. (*Kiveszi őket és megmutatja.*)

FEHÉR

(*nagyon nyugodtan*) Tudod mit öregem. Add nekem ezt a két forintot. Rajtad már ugysem segit — én pedig egy hétig uri módon elélek belőle.

KARTALY

(*gondolkozva*) Tulajdonképen igazad van. (*Odaadja a két forintot*)

FEHÉR

(*zsebrevágja*) Jó fiu vagy öreg. (*A vállára teszi a kezét*) De te is már lefelé tartsz. (*Fütyöl*) Azért ne vedd a szivedre. A kávéházból nem mernek kitenni — ennyi tekintélye van még a sajtónak. Különben mit akarsz? Minden tisztességes embernek el kell züllenie — ezt már a világrend igy követeli. De azért szivből kivánom, hogy

ha odatalálsz majd jutni, ahol én tartok, legyen mindig valakid, a ki két forinttal kisegitsen.

6. JELENET.

TAKÁCS

(*átjön*) Ah! Jó estét, kedves szerkesztő ur.

KARTALY

(*kurtán*) Jó estét! Majd mindjárt — (*Mátrayhoz*) Nos, mi baj van még?

MÁTRAY

Azt szeretném tudni, hogy ki irja meg a vezérczikket.

KARTALY

Bánom is én, akár a sarki hordár.

MÁTRAY

(*szárazon*) Nem hiszem, hogy a sarki hordár ingyen irná meg a vezérczikkeit.

KARTALY

Hát akkor. (*Gondolkozik*) Különben megálljunk, talán én irom meg.

FEHÉR

(*megveregeti a vállát*) Ezt már szeretem öregem, csak dolgozzál, a fiatal embernek az jól áll. Különben pedig este 10 után ott leszek a kávéházban — ha eljönnél — addig is szervusz öregem. (*Mátrayval el.*)

6. JELENET.

KARTALY

(*szünet után*) Ügyvéd ur.

TAKÁCS

Ön ide hivatott, szerkesztő ur. Rendelkezésére állok.

KARTALY

(*feláll*) Ügyvéd, ez igy nem mehet tovább.

TAKÁCS

Mi nem mehet igy tovább, Kartaly ur?

KARTALY

Ugyan! Nagyon jól tudja, hogy miről van szó. A lap nem mehet igy tovább. Egy fillér sincs a pénztáramban, érti, egy fillér sincs. Na?

TAKÁCS

Nagyon sajnálatos eset, kétségtelenül nagyon sajnálatos eset, kedves Kartaly ur. De igazán nem tudom, hogy én — —

KARTALY

Hogy Ön?

TAKÁCS

No igen, hogy én milyen tekintetben lehetnék a segitségére. Igazán, nem tudom.

KARTALY

(*türelmetlenül*) Ejh ördög és pokol, hagyjuk el a komédiát — uram. Ön jött-e hozzám a

lappal, Ön kinálta nekem a szerkesztőséget, igen vagy nem?

TAKÁCS

Kétségkivül én. De engedje meg kedves Kartaly ur, arról sohasem volt szó közöttünk, hogy ön rendkivüli pénzekre tarthat igényt. Azt az összeget, a melyet igértem, Ön megkapta, nemde, egyéb kötelezettséget pedig nem vállaltunk. Azt reméltük, hogy az Ön kiváló — nem hizelgésképen mondom, az Ön kiváló képességei a lapot majd emelni fogják. Sajnos — minden várakozásnak ellenére, ez az eset nem állt be, a lap, nemcsak hogy nem emelkedett, hanem ellenkezőleg az előfizetők száma csökkent. Ilyen körülmények között a pénzintézet, a melynek érdekeit képviselni szerencsém volt, nincsen abban a helyzetben, hogy további tőkebefektetéseket tehessen.

KARTALY

Ez más szóval annyit jelent, hogy pénzt nem kapok. (*Mindig indulatosabban*) De hát akkor miből fizessem ki a nyomdát, a munkatársaimat — mi? És miből éljek magam? Mi?

TAKÁCS

Higyje meg Kartaly ur, hogy mindezekben a kérdésekben teljes szivemből részt veszek. De

ha Ön nem talál reájuk feleletet, hogy kivánhatja ezt a feleletet tőlem?

KARTALY

(*rácsap az asztalra*) Ejh, hagyjuk a csürést-csavarást. Majd most én mondom meg Önnek, hogy hogy áll a dolog? Ön eljött hozzám a bankja megbizásából, mert szükségük volt reám. Azt hiszi talán, hogy nem látok át a kártyáin? Kellettem Önöknek, mert azt remélték, hogy a Szovákellenes leleplezéseknek igy nagyobb lesz a vonzóerejük. A családi skandalum mint háttér, az ilyesmi csak izgatja a publikumot — ugy-e? Nos hát uram — én megtettem a mit kivántak tőlem. Vagy talán nem? Nem irtam-e magam a czikkeket Szovák ellen? Nem tettem-e alájuk a nevemet? Ismertem-e bennük kiméletet? Nem szellőztettem-e mindent, a mit Önök meghagytak? Nos — feleljen? Nem voltam-e engedelmes, hüséges, megbizható eszköz? Igen — vagy nem? Feleljen.

TAKÁCS

Kétségkivül az ön czikkei igazán kiválóak voltak Kartaly ur. Én és velem együtt igen sokan mindig élvezettel olvastuk őket. Gyakran mondottam a kávéházban . . .

KARTALY

(*mindig fokozódó indulattal*) Bánom is én,

hogy mit mondott a kávéházban. Feleljen minden kitérés nélkül a kérdésemre — érti, minden szóbeszéd nélkül. Megtettem-e azt a mit Önök vártak tőlem, igen vagy nem?

TAKÁCS

A kérdést talán mégse lehet ilyen alakban feltenni, kedves Kartaly ur.

KARTALY

(Nem? (*felveszi az asztalról a botját és Takács felé megy*) Hát majd ebben az alakban teszem fel (*felemeli a botot*) Igen, vagy nem?

TAKÁCS

(*felugrik a székéről és az íróasztal mögé hátrál*) Ezt — ezt meri Ön velem megtenni. Velem? — Ah, ez mégis sok.

KARTALY

(*fenyegetőleg*) Igenis, megmerem tenni. Torkig vagyok. Mégegyszer és utoljára kérdezem, megtettem-e azt, a miért Önök idehoztak szerkesztőnek? Ne beszéljen nekem most előfizetőkről meg a lap emeléséről — az mind komédia. Önöknek a Szovák botrányok kellettek — nos én megcsináltam őket. (*Mindig fenyegetőbben*) A feleségemmel már négy hete nem beszéltem, ügyvéd ur — hiszen utóvégre is az apjáról volt szó. Hát legalább meg akarom kapni a munkám árát.

TAKÁCS

(*sötéten*) Meg fogja kapni (*magában*) Botot emelt reám.

KARTALY

(*letéve a botot, de folyvást szemmel tartja Takácsot*) No lássa, hiszen mi megértjük egymást. (*leül*) Tehát hajlandó lesz-e egy olyan összeget a rendelkezésemre bocsájtani, a melylyel a lapot tovább vihetem.

TAKÁCS

(*ismét a régi modorában*) Nézze csak Kartaly ur — beszéljen okosan.

KARTALY

(*a bottal játszik*) Ó — én tudok nagyon okosan beszélni. Hát csak rajta, de sok szó nélkül.

TAKÁCS

Ön az előbb megtámadott engem, de ezt a világért sem veszem Önnek rossz néven. Istenem — hiszen a fiatal ember, még elhagyja magát ragadtatni néha. És azután — tudom, hogy milyen kellemetlen helyzetben van. Ó, higyje el, nagyon meg tudom érteni, hogy az ember ilyenkor elkeseredik. De hát mondja csak édes Kartaly ur — azt hiszi, hogy én nekem hatalmamban van, hogy segitsek Önön? Azt hiszi.

KARTALY

(*közbevág, mindig gyorsabban beszél, a végén már majdnem hadar*) Azt hiszem, hogy Ön már megint ki akar térni elölem, ügyvéd ur, de ma rosszul számit. Elég ideig hagytam magamat az orromnál fogva vezetni – hiszen négy hét óta szinte napról-napra bolondit. Persze, a mig a Szovák komédia tartott, szükség volt reám, de most, hogy az urak szépen kibékültek ismét — el akarnak dobni, mint a hogy azt a kifacsart czitrommal teszik. De én nem vagyok kifacsart czitrom uram! Vagy legalábbis még van bennem annyi hogy az Önök szeme közé is tudok majd freccsenteni egyet. Vigyázzanak magukra! Nemcsak Szovák ellen tudok cikket irni — és nemcsak Szovák botrányai érdekelték a közönséget. A Közgazdasági Bankra is kerülhet a sor, és Istenemre, reá is fog kerülni. Ma még enyém a lap és ha a végsőkig ingerelnek, majd én is elmegyek a végsőkig. Majd azt is megirom, hogy hogyan csinálják meg a nagy leleplezéseket és hogyan épitik azután együtt a honvédkaszárnyákat.

TAKÁCS

Ön — Ön csakugyan megtenné ezt Kartaly ur? Ne felejtse el, hogy Ön diskréciot igért a „Közgazdasági Bankkal“ szemben — és ne felejtse el, hogy a szavát is lekötötte.

KARTALY

Mit törődöm most a diskrecióval meg a szóbeszéddel. Igenis, megfogom tenni.

TAKÁCS

(*lassan, óvatosan*) Nézze csak kedves Kartaly ur — Ön az előbb félbeszakitott engem és azt, higyje meg, nem tette jól, mert mit akartam Önnek mondani? Azt, a mit most fogok, hogy Önnek talán teljesen és tökéletesen igaza van — de én, sajnos, nem tehetek semmit. Én egy szegény alárendelt közeg vagyok — egy kis ügyvéd, kinek azt kell elvégeznie, a mivel megbizzák. (*Czélzattal*) Ha mindezt az igazgató ur hallaná — akkor persze —

KARTALY

Hát mondja meg mindezt szóról-szóra Fábián igazgató urnak.

TAKÁCS

(*erős czélzással*) Megmondom, hogyne mondanám meg — ámbár tudom előre, hogy mi lesz a válasz. Takács maga ismét fontoskodik, ismét érdekessé akarja magát tenni — Kartalynak esze ágában sincs, hogy ilyen lépést tegyen. Mert igy beszél ám az igazgató ur.

KARTALY

Nos hát, hogy ne beszéljen igy — majd

én irom meg neki szószerint mindazt, amit Önnek az előbb elmondottam, ha ugy tetszik szószerint. A levélnek talán hinni fog.

TAKÁCS

Ha ugy gondolja Kartaly ur, — ámbár a levél tartalma nagyon fel fogja majd izgatni az igazgató urat.

KARTALY

Bánom is én, hogy felizgatja-e vagy sem (*Az iróasztalhoz megy*) Ön majd tüstént elviszi neki.

TAKÁCS

(habozva) Elviszem — ámbár — nem tudom, hogy meg lesz-e a kivánt hatása.

KARTALY

(*leül és ir*) Majd ugy irom meg hogy hatása legyen.

TAKÁCS

(*nézi, hogyan ir. Láthatólag még habozik, egyszer már majdnem mond valamit, azután mégis meggondolja magát, magában*) Botot emelt reám Ő lássa. (*Lapozni kezd egy füzetben, közben nézi Kartalyt.*)

KARTALY

(*átfutja a levelet, boritékba teszi és odaadja Takácsnak*) Igy ni, ezt vigye el azonnal az igazgató urnak.

TAKÁCS

(*ismet habozva*) Kartaly ur, ön fiatal ember —

KARTALY

Menjen már, menjen!

TAKÁCS

(*még mindig küzd magával*) Megyek már. (*Kezet nyujt Kartalynak.*)

KARTALY

(*nem fogadja el a kezet*) Vigye már a levelet.

TAKÁCS

(*sötét elszántsággal*) Viszem már. Ön maga kivánta — Ön lássa. (*Kifelé menet magában*) Nem — nem kimélem. (*El.*)

8. JELENET.

KARTALY

(*ismét, rendet próbál csinálni az iróasztalon*) Ezzel a bandával igy kell beszélni.

MÁTRAY

(*belép*) A külpolitika megvan szerkesztő ur. Mi lesz a vezérczikkel?

KARTALY

A vezérczikkel? Majd elébb megvárjuk Takács urat.

MÁTRAY

(*lefekszik ismét a divánra*) Talán róla irunk vezérczikket?

KARTALY

(*nem felel, hanem papirokat dob be a kosárba.*)

MÁTRAY

Szerkesztő ur!

KARTALY

Hmm.

MÁTRAY

Szerkesztő ur, akar nevetni? Akkor mesélek valamit. Vannak még naiv emberek a világon. Kende azt hitte, hogy mi ma fizetést fogunk kapni. Hja az ifjuság.

KARTALY

Mondja Mátray, nincs magának más dolga, minthogy itt ilyen ostobaságokat beszéljen? Különben is nagyon lehet, hogy fogunk fizetést kapni. Megtettem a lépéseket.

MÁTRAY

(*felül a divánon*) Takácsnál?

KARTALY

(*kelletlenül*) Akárkinél — mindegy.

MÁTRAY

Mondok magának valamit, szerkesztő ur. Takácsot nogyon jól ismerem, egyszer el is liczitáltatta a butoraimat. Nagyon kevés embertől félek a világon, de nem szeretném, ha ismét Takácscsal volna valami dolgom.

KARTALY

(*türelmetlenül*) Hagyjon dolgozni, Mátray. Nem vagyok kiváncsi a maga butoraira.

MÁTRAY

Pedig szép butorok — na de szerkesztő ur ma nincs jókedvében. (*Eszébe jut*) Igaz — az előbb itt volt a kedves felesége és azt mondotta, hogy egy félóra mulva visszajön.

KARTALY

(*abbahagyja a rakosgatást*) A feleségem!?

MÁTRAY

Igen. (*Az ajtón kopognak*) Talán már itt is van.

KARTALY

Szabad.

9. JELENET.

(*Előbbiek, Olga*)

OLGA

(*lassan, félénken lép be ugy, mint az imént*)

KARTALY

(*felkel és eléje megy erőltetett kedélyességgel*) No, te is meg akarod nézni egyszer a szerkesztőséget. (*Mátrayra mutat*) Mátrayt már ismered, ugy-e?

OLGA

Igen, az előbb olyan szives volt és utba igazitott. (*Csend*) Valami beszélni valóm volna veled.

MÁTRAY

(*hirtelelenül*) Bocsánatot kérek, hogy eddig zavartam. (*Kartalyhoz*) Hát a vezérczikket még mindig ne irjam?

KARTALY

(*a fejét rázza — Mátray el.*)

10. JELENET.

KARTÁLY

(*pár pillanatig hallgat*) (*azután*) Valami nagyon fontos mondani valód lehet, hogy a szerkesztőségbe jöttél?

OLGA

(*csendesen*) Más helyen nem tudlak megtalálni. Hiszen tudod, már egy hete nem voltál otthon.

KARTALY

(*gyorsan*) No igen, ez gyakran fordul elő egy napilapnál. Mostanában annyi politikai esemény történik — az embernek folytonosan talpon kell lenni (*Nem tudja kitartani Olga tekintetét*) Különben is ma este mindenesetre hazajöttem volna. (*Várja, hogy Olga mond-e valamit*) Elhiheted, biztosan hazajöttem volna, — na de azért nagyon helyes, hogy felkerestél. Hát csak mondd el, hogy mit parancsolsz?

OLGA

(*mindig nagyon csendesen, de határozottan*) Beszélni akarok veled.

KARTALY

(*ugy tesz, mint aki nem érti*) Hát hiszen most beszélünk egymással.

OLGA

(*a fejét rázza*) Hagyd el ezt a bujócska játszást — hidd el, nem méltó hozzád. Éppen olyan jól tudod, mint én, hogy már hetek óta kerülsz.

KARTALY

Kerülnélek — én, téged? Ugyan?

OLGA

Igenis kerülsz. Még amikor haza is jöttél, akkor is kerültél, nem néztél a szemembe, gyorsan bekaptad az ebédet, azután ismét elrohantál. (*Keserüen*) Az ember odahaza ül és vár és vár és az idő olyan lassan mulik és azután mégis hazajön az, a kit vártunk és nem szól egy szót sem — csak bámul maga elé és ismét elsiet.

KARTALY

Tudod, hogy gondjaim vannak.

OLGA

Azt hittem, hogy a te gondjaid az enyémek is.

KARTALY

(*megindultan*) Miért keseritenélek velük?

OLGA

Az örökös válasz. De ember, az Isten szent szerelméért, hát nem látod be, hogy ez a szörnyű bizonytalanság százszorta rosszabb, mint bármilyen más érzés. Hiszen, kevesebbet tudok a dolgaidról, mint bármelyik kávéházi barátod.

KARTALY

Hát mit mondjak? (*kitörve*) Hogy kétségbeejtően, hogy nyomorultul állok, hogy keservesen küzködök — azt mondjam. Ezt?

OLGA

Igen, ezt. Vagy talán azt hiszed, hogy erre nincs jogom. Talán azt gondolod, hogy ez jobban bántana, mintha nem is állasz szóba velem. (*melegen*) Nem — ezt te sem gondolod. Ennél komolyabban veszel.

KARTALY

(*nagy léptekkel jár fel és alá — azután megáll Olga előtt — mondani akar valamit, azután ismét tovább sétál — félig magának*) Mit mondjak? Mit mondjak?

OLGA

Az igazságot (*ismét melegen*) Gondold meg Endre, hetek óta már nem beszéltünk egymással. Nem akarlak régi dolgokra emlékeztetni — de lásd, te azt igérted nekem, hogy mindig

veled leszek, hogy minden küzdelmedben részt vehetek majd. Most pedig távoltartasz magadtól.

KARTALY

(*halkan*) Másféle küzdelmekre gondoltam én akkor, Olga. Más ember voltam még, a mikor igy beszéltem. Akkor a siker elkábitott. Azt hittem, hogy az igazság pallosa van a kezemben, azt hittem, hogy dicsőséges harczok várnak reám — és milyen örömest adtam volna azokban neked részt. (*Megrázza a fejét*) Másképen történt. Azt hittem, hogy egy tiszta világba tudlak vezetni, Olga — de itt (*Maga köré mutat*) csak piszok van. (*Undorodva*) Érted, Olga — piszok. Hát mi akarsz itt?

OLGA

(*sápadtan*) Mem értelek egészen, Endre. Tudom, hogy a „Szabad Sajtó" nem a legjobb hirü — de hiszen éppen erről akarok beszélni veled (*határozottan*) Ez nem mehet igy tovább.

KARTALY

Mi nem mehet igy tovább, Olga?

OLGA

Ez az élet. (*A szobára mutat*) Ez nem a te helyed, Endre. Neked innen ki kell jönnöd. Még pedig minél hamarabb. Lásd, az utolsó napokban egyre csak ezen gondolkoztam. Ver-

gődtem, kinlódtam — kerestem a kivezető utat. Ma reggel azután megtaláltam ezt (*a tárczájából egy összehajtott darab papirost vesz ki*) Itt egy állást hirdetnek — vidéken. A feltételeket mintha reádszabták volna (*odanyujtja*) Olvasd csak.

KARTALY

(*a fejét rázza*) Nem Olga — én nem megyek el innen.

OLGA

Jóságos Isten, de hát miért nem? Miért akarod mindenáron ezt a czéltalan hadakozást folytatni, a mely jól tudod, hogy fáj nekem. Hát azt hiszed, hogy a mióta ezek a czikkek az édes atyám ellen megjelentek — volt csak egy nyugodt perczem is.

KARTALY

(*sötéten*) Kényszeritett reájuk.

OLGA

Nem vádollak. A jó sors mentsen meg mindenkit attól, hogy hasonló helyzetben legyen mint én, hogy az apja és a férje között kell választania — de én nem zugolódom. Tudtam menteni az elkeseredésedet. (*melegen*) Tudtam, hogy igazságtalanul bántak veled, hogy ... de most ne folytasd tovább. Halgass reám ismét. Hadd el ezt a helyet — nem neked való.

KARTALY

(*felkaczag*) Igazán ugy találod te is? Te is azt hiszed, hogy Kartaly Endre nem arra való, hogy a bankok szemétjiben turkáljon? Nos hát — sokáig én is azt hittem. (*Mély keserüséggel*) Ha nekem valaha valaki azt merte volna mondani, hogy Takács urra botot fogok emelni, hogy pénzt kapjak — leütöttem volna, mint egy kutyát. De most már nem tágitok (*kiabálva*) Most már ugyis mindegy. Talán mégsem vagyok csak arra jó, hogy előbb kihasználjanak és azután kidobjanak. Majd megismernek azok az urak (*Az iratait csapkodja*) Nem megyek el szépen, csendesen vidékre, nem. Vagy megkapom azt, a mi jár nekem — vagy (*Az asztalra üt*) — vagy most kezdődik el csak az igazi hadd el hadd.

OLGA

(*felindultan*) Ne beszélj igy, Endre — ez nem a te igazi hangod.

KARTALY

Lehet hogy nem volt az. Most nem ismerek mást.

OLGA

(*könyörögve*) De Endre — hát nem látod be, hogy igy tönkre teszed magadat. (*Sürgetően*) Ne

ragaszkodjál görcsösen egy tévedéshez. Gyere el innen.

KARTALY

De igenis ragaszkodom hozzá. Itt vagyok — és itt maradok. Azt szeretném látni, hogy ki tud innen kimozdítani.

OLGA

(*sápadtan támaszkodik az iróasztalhoz — nem találja a szavakat.*)

11. JELENET.

MÁTRAY

(*a legnagyobb zavarban besiet*) Szerkesztő ur, kérem, szerkesztő ur.

KARTALY

(*gorombán*) Na mi az megint? Miért zavar?

MÁTRAY

(*halkan*) Szerkesztő ur, itt van valaki a — a

KARTALY

(*hangosan*) Ki van itt? Különben bánom is én, hogy ki van itt.

MÁTRAY

(*félhangon*) De szerkesztő ur — a rendőrségtől van —

OLGA

(*aki apathikusan állott az iróasztal mellett, ennél a szónál összerezzen*) Rendőrség!

KARTALY

(*minden aggodalom nélkül*) Hát azután? Mi bajunk a rendőrséggel?

MÁTRAY

Önt keresi szerkesztő ur — —

KARTALY

Engem?

OLGA

(*halálos aggodalomban gyorsan odasiet hozzá*) Mi ez? Miért keres a rendőrség? Édes Istenem, csak talán nem —

KARTALY

Ugyan ne fakadj sirva — még éppen az hiányozna. Hát tudhatom, hogy az a banda mit akar tőlem?

12. JELENET.

KOVÁCS

(*borotvált képü öreg ember — lassan, óvatosan lép be, a szeme gyorsan körüljár az egész szobán, azután merev tartással áll meg az ajtó mellett*) Bocsánat — én Kovács polgári rendőr vagyok.

KARTALY

(*még mindig teljes biztonsággal*) Mit akar?

KOVÁCS

Kartaly szerkesztő urat keresem.

KARTALY

Az én vagyok. Mit akar tőlem?

KOVÁCS

(*közelebb lép Kartalyhoz*) Méltóztassék velem a kapitányságra jönni.

MÁTRAY

(*félre*) A kapitányságra? Aj — aj.

KARTALY

(*megzavarodva*) A kapitányságra jöjjek? De nekem nincsen semmi dolgom sem a kapitányságon.

OLGA

(*hirtelenül odarohan*) Az Isten szerelméért mi történt? (*Kovácshoz, könyörögve*) Mondja meg — kérem — mondja meg —

KOVÁCS

(*Olgára néz, — kérdő pillantást vet Mátray felé*)

MÁTRAY

(*félhangosan*) A szerkesztő ur felesége.

KOVÁCS

(*szintugy*) A felesége? Milyen sápadt (*Olgához*) Nagyon sajnálom nagyságos asszonyom, hogy ilyen rossz időben — hm — de hát mit tegyünk? A parancs — parancs.

KARTALY

(*összeszedte magát*) Valami félreértés lesz az egész. Nem tudja talán, hogy miért hivatnak a kapitánysághoz?

KOVÁCS

Hm —

OLGA

(*izgatottan*) Ha miattam aggódnék én nyugodt vagyok, egészen nyugodt.

KOVÁCS

Nem mondhatok semmit — nem szabad.

MÁTRAY

Szerkesztő ur nem a maga, Takács barátja kedveskedett ezzel a meglepetéssel?

KARTALY

Takács? Ugyan hova gondol? (*Kovács önkéntelenül bólint*) Mi az? Mégis Takács lett volna?

KOVÁCS

(*mint fenn*) Nekem nem szabad semmit sem megmondanom. De annyi igaz, hogy Takács ügyvéd járt a kapitányságnál ebben a dologban.

KARTALY

Takács! De hát akkor —

OLGA

(*lázasan*) Mi van azzal a Takácscsal? Mit akarhat tőled?

KARTALY

(*lassan egészen elveszíti a biztonságát.*) Tényleg mit akarhatott Takács? Levelet küldtem vele az igazgatónak. Mit is irtam csak. (*Eszébe jut*). Hogy abban az esetben, ha . . . Uram Istenem, de hiszen ezt csakugyan ugy lehet magyarázni, hogy — és ha Takács erre használta volna (*kétségbeesetten*) De hát ki gondolhatta volna, hogy ilyenre használja fel, és most is, igen — most —

KOVÁCS

(*önkénytelenül*) Zsarolás miatt. — —

OLGA

(*gépiesen ismétli az utolsó szavakat*) Zsarolás miatt . . . (*Mereven áll a helyén*).

KOVÁCS

(*palástolva megilletődését*) Hm! (*Olgát nézi — a fejét csóválva*) Milyen sápadt. (*Fenn*) Sajnálom, szerkesztő ur — de a parancs, parancs. Menjünk.

KARTALY

(*halkan*) Igen, menjünk (*megkeresi a kalapját — Olga felé vett egy pillantást, közeledni akar hozzá, látja, hogy Olga mozdulatlanul áll — azután lehorgasztott fejjel megy ki az ajtón. Kovács meghajlik Olga felé és utána megy.*)

OLGA

(*még mindig mozdulatlanul áll.*)

MÁTRAY

(*köhög, mikor látja, hogy Olga nem figyel reá*) Nagyságos asszonyom.

OLGA

(*felrezzen és Mátrayra néz.*)

MÁTRAY

(*Nagy zavarban*) Nagyságos asszonyom — talán megengedi, hogy haza kisérjem?

OLGA

(*végigsimit a homlokán — azután fáradtan, szomoruan*) Köszönöm szépen, de majd magam megyek. (*Lassu léptekkel indul kifelé.*)

Függöny.

IV. FELVONÁS.

(*Szoba a rendőrségen. Egyszerü irodahelyiség, az iróasztalon akták feküsznek, balra töle egy régi karosszék. Rendőrkapitány az iróasztal előtt áll. Szolgálati ruhát hord, a kard nincs felcsatolva. Rendőrtiszt karddal kissé jobbra.*)

1. JELENET.

RENDŐRKAPITÁNY

(*leül*) Na — és egyéb nem történt?

RENDŐRTISZT

Egyéb nem kapitány ur.

KAPITÁNY

Ugy? — A tanácsos ur már bejött ma reggel?

TISZT

Még nem, kapitány ur.

KAPITÁNY

Ugy. (*ismét felkel*) Persze a tanácsos ur majd csak tizenegy óra tájban fog befáradni (*magá-*

ban fütyül — azután hirtelenül) Na — és azzal a Kartalyval vagy hogy hivják azzal mi lesz?

TISZT

A tanácsos ur elrendelte, hogy a terheltet kapitány ur halgassa ki ma reggel. Néki már tegnap este nem volt ideje.

KAPITÁNY

(*rosszkedvüen*) Nem volt ideje? Persze, hogy nem volt ideje. A mikor a (*félbeszakitja önmagát*) De mi az ördögöt csináljak ezzel az emberrel. Fogva tartsam? Szabadon bocsássam? (*dühösen*) Csak ujságirók ne volnának a világon.

2. JELENFT.

(*Előbbiek, Mátray.*)

MÁTRAY

Jó reggelt kivánok kapitány ur.

KAPITÁNY

(*felnéz — azután igen barátságtalanul*) Jó reggelt.

MÁTRAY

(*közelebb lép az asztalhoz*) Kapitány úr — mi van a szerkesztő urral?

KAPITÁNY

A rendőri sajtóiroda a földszinten van. Balra hatodik ajtó.

MÁTRAY

(*kedélyesen*) Ne legyen olyan barátságtalan kapitány ur. Akárhogy kiabál is, azért mégis tudom, hogy jó ember.

KAPITÁNY

(*az asztalra csap*) Megtiltom, hogy itt a hivatalomban bizalmaskodjék velem.

MÁTRAY

Hiszen csak azt mondtam, hogy jó ember.

KAPITÁNY

Megtiltom, hogy engem jó embernek nevezzen (*tiszthez*) Talán most már bejött a tanácsos ur? Mindenesetre nézzen utána, azután adjon parancsot, hogy körülbelül egy fél óra mulva azt a Kartalyt hozzák fel. Ki fogom hallgatni.

TISZT

Igenis, kapitány ur (*el*)

3. JELENET.

MÁTRAY

(*leül a karosszékbe*) A tanácsos ur persze még tiz órakor sincsen a hivatalban. Hjah, a kártyaparti a kaszinóban reggelig szokott tartani.

KAPITÁNY

(*dühösen*) Az az istenverte kártya, az tesz tönkre mindenkit (*Félbeszakitja magát*) Hallja

Mátray, már mondottam, hogy ha valamit megakar tudni, menjen le a sajtóirodába. Nekem nincs időm a maga bolondságaira.

MÁTRAY

(*kényelmesen elhelyezkedik a karosszékben*) Tudja kapitány ur, hogy a tanácsos urnak már megint két váltóját helyezték el a „Közgazdasági Bankban?“

KAPITÁNY

(*elharapja a mit mondani akar és egy iratot vesz elő.*)

MÁTRAY

Igy azután persze nem csoda, hogy a szerkesztőnket befogják, mihelyst a banknak kellemetlen (*Barátságosan*) kapitány ur nincsen velem egy véleményen?

KAPITÁNY

(*felugrik*) Azon a véleményen vagyok, hogy a jó Isten pusztitsa el az összes bankokat, ujságirókat és minden hozzájuk hasonlót, hogy az embernek ne kavarogna folyton folyvást a gyomra.

MÁTRAY

Ámen.

KAPITÁNY

(*ismét leül — szünet mulva*) És most vigyen

el az ördög, ha még egy szót tud kihozni belőlem (*irni kezd.*)

MÁTRAY

(*kivesz a zsebéből egy ujságot*) Ne zavartassa magát kapitány ur. (*Kényelmesen elhelyezkedik a karosszékben.*)

4. JELENET.

(*Előbbiek, rendőrtiszt.*)

RENDŐRTISZT

A tanácsos ur még mindig nincsen itt. De Szovák ur van odakünn és beszélni óhajt a kapitány urral.

MÁTRAY

(*felel*) Ejha, Szovák ur itt van?

KAPITÁNY

Ki ez a Szovák ur? Mit tud?

TISZT

(*csodálkozva*) A gazdag Szovákot nem ismeri kapitány ur? A nagy vállalkozót? A milliomost.

KAPITÁNY

(*epésen*) Nincsenek összeköttetéseim a pénzarisztokraciában.

MÁTRAY

(*szárazan*) Szovák azonkivül a szerkesztő urnak az apósa.

KAPITÁNY

A micsodája?

MÁTRAY

Az apósa.

KAPITÁNY

Ugy, az apósa. És most persze eljön, hogy nagybecsü befolyását a kedves veje érdekében felhasználja.

MÁTRAY

Alig hinném. Nagyon rossz viszonyban élnek a szerkesztő urral. A házasság az öregnek az akarata ellenére történt.

KAPITÁNY

(*vállat von*) Külömben bánom is én, hogy mit akar. Majd megmondja. (*Tiszthez*) Hát csak jöjjön be.

TISZT

Azonnal bebocsátom. (*El.*)

MÁTRAY

(*ismét leül*) No hát erre csakugyan kiváncsi vagyok.

KAPITÁNY

Igen? De ha szabad kérnem, más helyiségben legyen kiváncsi.

MÁTRAY

Hogy méltóztatik mondani?

KAPITÁNY

Hát csak nem képzeli, hogy majd maga előtt fogok tárgyalni?

MÁTRAY

Egészen fölösleges zárkozóttság, elvégre nem vagyunk Kinában. (*Vállatvon*) De ha kapitány ur mindenáron akarja. (*Kifelé indul*) Igazán kár.

5. JELENET.

(*Előbbiek, Szovák*)

SZOVÁK

(*Mátrayval az ajtóban találkozik — Mátray kiváncsian végignézi, azután kimegy. Szovák az asztalhoz megy.*)

SZOVÁK

(*az asztalhoz lép*) Szovák Péter vagyok.

KAPITÁNY

(*felkel, kissé meghajtja fejét*) Mivel szolgálhatok? (*Helyet mutat.*)

SZOVÁK

(*leül*) A ma reggeli ujságban azt olvastam, hogy Kartaly Endre szerkesztőt a rendőrség zsarolásért elfogta. (*Kérdőleg néz a kapitányra, az mozdulatlanul marad*) Az eset érdekel — nagyon közelről érdekel. Hát szeretném megtudni, hogy tulajdonképen mi történt. A központban kapitány urhoz utasitottak, azért jöttem fel.

KAPITÁNY

A reggeli ujságokban benn volt a rendőrség hivatalos jelentése, Szovák ur, többet én sem mondhatok.

SZOVÁK

A hivatalos jelentés azonban nem mond semmit. Értsük meg egymást kapitány ur. — Ha a tanácsos ur idebenn volna, hozzája fordulnék, de azt mondják, hogy bizonytalan, hogy mikor jön be.

KAPITÁNY

Persze — a tanácsos ur. Ha a tanácsos ur felvilágositást akar adni, ő adhat. Én azonban kénytelen vagyok magamat a törvényhez tartani.

SZOVÁK

(*kis szünet után*) Nem tudom, van-e kapitány urnak arról tudomása, hogy Kartaly Endre a leányom férje.

KAPITÁNY

Az imént hallottam.

SZOVÁK

Kapitány ur, talán azt hiszi, hogy én közbe akarok járni azért — azért az emberért, hogy rendbe hozzam a dolgát. Eszem ágában sincs. Egyszerüen tudni akarom, hogy tulajdonképen mit csinált, hogy miről van szó, hogy mennyire jutott? Ezt pedig meg kell tudnom. (*Halkan*)

Nem akarom kapitány urat családi ügyekkel untatni, — de meg fogja érteni — a leányomról van szó, a ki mostanáig makacsul ragaszkodott hozzá.

KAPITÁNY

(*kelletlenül*) Tulajdonképen nem is olyan nagy dolog az egész. A mennyire az ügyet látom. (*Kezébe veszi a iratokat és lapozgat benn.*)

6. JELENET.

RENDŐRTISZT

(*gyorsan jön be*) Kapitány ur, egy hölgy van odakünn. Azt mondja, hogy Kartalynak a felesége.

SZOVÁK

A leányom.

KAPITÁNY

Hm. (*Kérdőleg néz Szovákra — azután hirtelenül*) Csak vezesse be kérem. (*Rendőrtiszt el*) Hm.

SZOVÁK

Hihetetlen. Ide is utána jön.

7. JELENET.

(*Előbbiek, Olga.*)

OLGA

(*a tegnap esti ruhában van. A mozdulatai és a beszéde lassu, de igen határozott. Látszik hogy tisz-*

tában van saját magával. A mikor az édes apját megpillantja egy pillanatra megáll, azután lassan előrelép.)

8. JELENET.

RENDŐRTISZT

(*bejön*) A sajtóirodából kéretik a kapitány urat. Méltóztassék egy pillanatra lejönni.

KAPITÁNY

Sürgős?

RENDŐRTISZT

Sürgős.

KAPITÁNY

(*egy pillanatig nézi Szovákot és Olgát*) Talán itt megtetszik majd várni. Azonnal itt leszek. (*Tiszttel el.*)

9. JELENET.

SZOVÁK

(*pár pillanatig némán áll szemben Olgával keresi a szavakat*) Csodálkozom — igen csodálkozom, hogy itt látlak Olga?

OLGA

(*csendesen*) Azért jöttem, hogy a férjem után kérdezősködjem.

SZOVÁK

Hogy a férjed után kérdezősködjél? Igazán?

— És neked még szükéged van erre a kérdezősködésre? Még mindig nem tudsz eleget? Különös. Hiszen csak kezedbe kell venned egy mai ujságot és nyomtatásban olvashatsz el mindent. Nem olvastál még ma ujságot? (*Kivesz egy hirlapot a zsebéből és át akarja adni*) Nesze, — itt van.

OLGA

(*nem veszi el a hirlapot*) Mindent tudok.

SZOVÁK

Mindent tudsz — és mégis itt vagy? Képtelenség. Nem is tudom felfogni. (*Olga mozdulatot tesz*) Kérlek, kérlek, csak maradjunk nyugodtan. Hiszen én mindent előre megmondottam neked. Betüről-betüre megmondottam, hogy mi fog történni. Akkor nem hallgattál reám. Akkor azt hitted, hogy te vagy az okosabb. De az Isten szent szerelmére — most már csak abba kell hagynod az eddigi makacsságot. Nem ronthatod el az egész életedet, tisztára könnyelmüségből. *Fel és alá jár a szobában — aztán megáll Olga előtt*) Lásd Olga, — te nagyon jól tudod, hogy nem vagyok gyenge ember. Érzelgősek sohasem bántottak. De az a gondolat, hogy az egyetlen leányom — igen, — hogy az egyetlen leányom odajutott, hogy itt a rendőrségnél kell keresnie az elcsukott férjét — az fáj, jobban fáj, mint a

hogy talán magam gondoltam volna. (*Halkabban*) Öreg ember vagyok, Olga és senkisem állott hozzám közel rajtad kivül. Most, hogy hónapok óta élünk igy távol egymástól, most látom csak, hogy mégis közel állottál hozzám. Nem engedhetem, hogy szerencsétlen légy Olga — nem, nem engedhetem.

OLGA

erős megindulással hallgatja Szovákot, most a keze után nyul és megcsókolja) Köszönöm a jóságodat, édes apám. (*Szünet*) De nézd, ami megtörtént, azon már változtatni ugysem lehet. Nyugodj bele te is.

SZOVÁK

Hogy mondod? — Nyugodjam bele. De én nem akarok belenyugodni, nem akarok és nem is fogok. Veled szemben gyenge vagyok Olga, talán gyengébb, mint a hogy helyes volna. De ezen a ponton megszünik a gyengeségem. (*Ismét csendesebben*) Hát nem érzed, hogy igazam van? Nem látod be magad is, hogy ezzel az emberrel nem állhatok szóba. Azzal az emberrel, a ki megtámadott, a ki sárt és piszkot dobott reám, — azzal a –

OLGA

(*felemeli a fejét*) Ne — ne ezen a hangon, édes atyám!

SZOVÁK

De igenis, ezen a hangon! Hát ki vagyok én, hogy parancsolgatsz velem? Ugyan miért ne folytassam —

OLGA

(*halkan, de szilárdan*) Mert mindabba, a mit Endre tett, te kényszeritetted bele.

SZOVÁK

Én — —

OLGA

Igen, te édes atyám. Fáj, nagyon fáj, a mit mondok — de ki kell mondanom. Ha Endre elzüllött, ha eltért a pályájáról, ha zsarolt, te kényszeritetted reá.

SZOVÁK

Olga! — velem merészelsz ilyen hangon beszélni?

OLGA

Meg kellett mondanom, édes atyám,

SZOVÁK

(*sötéten*) E szerint te végleg választottál közöttünk.

OLGA

(*lehajtja a fejét*) Remélem, hogy ezt a választást elengeded nekem.

SZOVÁK

De nem engedem el. Jól vigyázz erre, a mit most mondasz, Olga. Vagy — ő, vagy — én. Vagy velem jösz haza, vagy utoljára láttuk egymást.

OLGA

(*halkan — de elszántan*) Meg fogom tenni a kötelességemet.

SZOVÁK

Kötelességed az, hogy az apádnak engedelmeskedjél.

OLGA

Kötelességem az, hogy a férjem mellett kitartsak.

SZOVÁK

Még akkor is, ha bünös.

OLGA

Igen — még akkor is. És még százszorta jobban akkor ha bünös, igen százszorta jobban (*szeliden*). Ne érts félre, édes apám.

SZOVÁK

(*sötéten*) Nem értelek félre. Dacz és makacsság beszél belőled. Igen dacz és makacsság. Az a rettenetes dacz, a mely mindig meg volt benned, a mely mindig szembeszállott az édes atyád akaratával.

OLGA

(*kitörve*) Nem igaz — nem igaz. Dacz sohasem élt a lelkemben, csak szeretet, igen szeretet — de ti ezt nem vettétek észre. Ki törődik egy leány lelkével? Elég ha meg vannak a szép ruhái, a drága fogata, elég ha télen bálozhat és nyáron a tengerpartra mehet — ugye — azt hiszitek, hogy ez elég? Gondoskodtok a jövőjéről is. Kikeresitek számára azt a fiatal urat, a kinek megfelelő a jövedelme és a társadalmi állása — és azután legyen boldog. A kinek pedig ez a boldogság nem elég, az makacs és szeszélyes és daczos. Ugye? — De az nincs igy, édes apám, ó nem. Én a magam boldogságát másképen képzeltem el. Szeretetet kerestem és szeretetet találtam és boldog voltam. Pedig mindenáron el akartad venni ezt a boldogságomat. Azt mondod az én javamat kivánod. De hogy mi az én javam, azt csak éntudom (*Nagy bensőséggel*) Azt az embert, a kit most a te haragod lesujtott, a ki most elvesztette a lába alatt a talajt, nem fogom otthagyni édes apám, ó nem. Most van csak igazában mellette a helyem. — És mellette is maradok. Meg kellene vetni magamat, ha csak egy pillanatig másképen tudtam volna gondolkozni — igen meg kellene vetnem önmagamat.

SZOVÁK

(*egy pillanatnyi csend után*) Ez volt az utolsó szavad, Olga?

OLGA

(*bólint*)

SZOVÁK

(*sulyosan megnyomva minden szót*) Az én számomra meghaltál, Olga.

OLGA

Édes apám . . .

SZOVÁK

Vége — nincsen leányom — vége (*felemeli a fejét*) Hát igy is jó.

OLGA

(*szörnyü felindulásba*) Apám — az édes anyám emlékére esküszöm, nem tehetek másképp — nem tehetek másképp.

SZOVÁK

(*végignézi — azután lassan elfordul*)

10. JELENET

(*Előbbiek. Rendőrkapitány, Mátray, a kapitány tiltakozása daczára utána jön.*)

KAPITÁNY

(*Mátraynak*) Hát nem értette meg, a mit mondottam? Most nem lehet bejönni.

MÁTRAY

(*kedélyesen*) No no kapitány ur, mire jó ez nagy elzárkózottság. Különben is csak jó napot akarok mondani a nagyságos asszonynak (*Olgához megy és kezet csókol neki.*)

KAPITÁNY

(*vállat von — azután Szovák felé fordul*) Sajnálom Szovák ur, a rendőrtanácsos ur még mindig nincs idebenn és igy nem is kérhettem tőle utasitást.

SZOVÁK

(*ridegen*) Köszönöm a szivességét kapitány ur, de a kérésem már ugyis tárgytalanná vált. Már nincsen semmi felvilágositásra szükségem. (*Meghajtja a fejét.*) Nem is óhajtom az idejét továbbra is igénybe venni. Mégegyszer köszönetet a szivességért (*az ajtó felé megy, ott mégegyszer meghajlik a kapitány felé.*) Ajánlom magamat kapitány ur (*el*).

11. JELENET.

OLGA

(*erős izgatottságban nézte Szovákot, egyszer már majdnem feléje ment, azután ismét mozdulatlanul állva marad.*)

KAPITÁNY

(*Szovák utolsó szavai alatt párszor Olgára né-*

zett. Most, hogy Szovák kiment, egészen Olga felé fordul,de láthatólag zavarban van, hogy mit mondjon.)

MÁTRAY

(*aki élesen megfigyelte az egész jelenetet, lehetőleg könnyedén*) Nagyságos asszonyom bizonyosan a szerkesztő urhoz jött be

OLGA

(*a fejével bólint*)

MÁRTAY

(*mint fenn*) Na — nem lesz nagy dolog az egész. A lapok persze felfujták az esetet, de mi már tudjuk, hogy mennyit kell adni a lapokra, ugy-e kapitány ur?

KAPITÁNY

(*zavarban*) Hát igen — persze a lapok.

MÁTRAY

A lapok nagy része pausalet huz a „Közgazdasági Banktól“ és azt ilyenkor meg kell szolgálni. De akármit irnak, nem kell megijedni. Azért nem lesz olyan nagy a veszedelem.

OLGA

(*kérdő pillantást vet a kapitány felé*) És — és kapitány urnak mi a véleménye?

KAPITÁNY

(*a bajuszát pödri*) Az én véleményem? Nekem — hogy is mondjam csak — nekem ebben a

dologban nincsen véleményem — nem is szabad véleményemnek lenni. Én csak kifogom hallgatni Kartaly urat.

MÁTRAY

És a többit majd a tanácsos ur fogja elrendelni, ugy-e? De azért ne aggódjék nagyságos asszonyom, az ügy ugyis a birósághoz kerül, annak pedig, remélhetőleg, nincsenek váltói a „Közgazdasági Bankban."

KAPITÁNY

(*élesen*) Mátray ur, megtiltom Önnek, hogy ilyen hangon beszéljen!

MÁTRAY

Ugyan nézzen a szemembe kapitány ur és azután mondja, hogy nincs-e velem egy véleményen?

(*Kis szünet*)

OLGA

(*Mátrayhoz*) És — és Ön nem tartja a férjem bünösnek?

MÁTRAY

(*elkomolyodik*) Bünösnek? Az nagy szó, nagyságos asszonyom. A szerkesztő ur tévedett, hibázott, az bizonyos. A legelső hibát akkor követte el, a mikor hozzánk jött. Nem neki való lap a Szabad Sajtó — az ő tudásával más helyen

kell lennie. Persze, hogy rosszul tette, amit tett. De bünös — nem, azt a szót a magunkfajta küzködő szegény embernek nem lehet ilyen könnyen kimondania.

OLGA

(*melegen*) Ön szereti a férjemet, Mátray ur.

MÁTRAY

Igen. Szeretem benne azt az erőt, azt a tüzet, a mely — a mely egyszer — régen bennem is volt. Ugy-e furcsán hangzik nagyságos asszonyom, ha a magamfajta züllött, kopott, vén ujságiró erről a tüzről beszél. (*Kissé kényszeredve elneveti magát*) Hiába no, ha egy ujságiró egyszer életében korán kel fel, mindenképpen érzelegni fog.

12. JELENET.

RENDŐRTISZT

(*belép jelentve*) Kapitány ur parancsára Kartaly Endre szerkesztőt felvezették. Odakünn vár az előszobában.

KAPITÁNY

(*Olgára néz*) Ugy? Hát talán egyelőre — —

OLGA

(*a kapitány felé lép*) Kapitány ur, nagyon kérném, engedje meg, hogy férjemmel nehány szót váltsak.

KAPITÁNY

(*nagyon huzódva)* Hiszen a mi engem illet, nekem nem volna semmi kifogásom, de nem tudom, hogy a tanácsos ur mit mondana hozzá. Még nem is halgattam ki a terheltet. Ha meg is engedném a beszélgetést, kénytelen volnék ragaszkodni ahhoz, hogy jelen legyek.

MÁTRAY

(*Olgához*) Nyugodtan megengedheti nagyságos asszonyom, hogy a kapitány ur jelen legyen. Ő a legtisztességesebb ember az egész épületben.

KAPITÁNY

Hallja Mátray — —

MÁTRAY

Tudom, már, tudom. Megtiltja, hogy tisztességes embernek nevezzem. Hát nem bánom, nem fogom ma délelőtt tovább sértegetni. (*Kezet csókol Olgának*) Megyek már kapitány ur. (*Olgához az ajtóban*) És nem kell kétségbeesni, nem minden embernek vannak váltói a „Közgazdasági Banknál."

13. JELENET.

(*Olga, Kapitány.*)

OLGA

Ha másképen nem lehet, kapitány ur talán kegyes lesz jelen lenni a beszélgetésnél.

KAPITÁNY

(*tiszthez*) Vezessék be a terheltet. (*Tiszt el Olgához*) Nem veszi ugye rosz néven nagyságos asszonyom, de mégis arra kell kérnem, hogy a beszélgetés lehetőleg rövid legyen.

OLGA

Iparkodni fogok kapitány ur.

KAPITÁNY

(*nyájasabban*) A mi pedig magát a dolgot illeti — — (*Félbeszakitja magát az iróasztalhoz lép, azután a régi hangon*) No igen, hm — a tanácsos ur majd talán nemsokára bejön.

14. JELENET.

(*Előbbiek, Kartaly egy rendőrtől kisérve belép és gépiesen az iróasztal felé megy. A rendőr a kapitány intésére visszavonul. Kartaly még egy lépést tesz előre. A mozdulatai fáradtak, egész viselkedése csüggedt. Most hirtelenül megpillantja Olgát. Összerezzen, azután lehorgasztott fővel állva marad.*)

KAPITÁNY

(*kis szünet után*) Kartaly, az ön neje engedelmet kért tőlem arra, hogy beszélhessen Önnel. A kihallgatását tehát majd csak azután kezdem meg. A szabály értelmében azonban ennél a beszélgetésnél jelen kell lennem. Ter-

mészetesen, mihelyest a törvénybe ütközőt hallanék, azonnal közbe kellene lépnem. (*Nyereség által palástolt jóakarattal*) De addig, a mig csak a magánügyekről beszélnek, ugy vehetik, mintha nem volnék itt. Nem hallok semmit és ha hallottam is valamit, azt azonnal elfelejtem.

OLGA

Köszönöm kapitány ur.

KAPITÁNY

Nincs mit. (*az ablakhoz megy és háttal a szobának kifelé tekint.*)

OLGA

(*közelebb lép Kartalyhoz*) Nem jöhettem előbb Endre. Éjszaka nem bocsátottak volna be hozzád.

KARTALY

(*lassan összeszedi magát kissé kiegyenesedik és végigsimit a homlokán.*)

OLGA

(*még közelebb lép hozzá*) Mátray is itt volt az előbb. Ő nem hiszi, hogy — hogy nagyon sulyos következményektől kellene félned.

KARTALY

(*fáradtan*) Hadd el Olga. Nagyon szép tőled, hogy mindezt mondod — igazán nagyon szép tőled, de magam tudom legjobban, hogy menynyire vagyok. (*Elhallgat.*)

OLGA

Most el vagy csüggedve, ez természetes. Tulságosan sötét szinben látsz mindent. Pedig, a mint Mátray is mondja — —

KARTALY

(*félbeszakitja*) Ne — ne mentegess. Rosszabbul esik, mintha szemrehányásokat tennél (*fel és alá akar járni, a szeme hirtelen a rendőrkapitányra esik, megáll, azután ismét végigsimit a homlokán*) És különben is — nemcsak a tegnapi dologról van szó. A mikor behoztak ide a kapitányságra és elcsuktak, egyedül maradtam a sötétben. Eleinte izgatott voltam, lármázni, törni, zuzni akartam, de azután lassan lecsillapodtam. És mintha tükörbe néztem volna, ugy láttam, hogy mi lett belőlem. Elzüllöttem — igen, igen akármilyen kétségbeejtően hangzik is ez az igazság, elzüllöttem. Hiszen igaz, a tegnapi levelemet tudnám menteni. Tudnék a védelmemre sok mindent felhozni. Magammal ránthatnám a botrányba azokat is, a kik idehoztak. (*A kapitány ez utolsó szavak alatt megfordult, Kartaly észreveszi és halványan elmosolyodik*) Nem — nincs oka a közbelépésre Kapitány ur. Mindebből nem fogok semmit sem tenni. Talán el se hinnék és én rajtam ugysem segit. És nem is akarok ma-

gamon segiteni. Leszámoltam már a sorsommal. Nem érdemes.

OLGA

A nagy izgalom kimeritett és elfárasztott, Endre. Ha ismét nyugodtabb leszel, másképen fogsz gondolkozni.

KARTALY

(*a fejét rázza*) Nyugodt vagyok most is és mindent ugy látok, amint van. Nekem már végem, azon kell gondolkoznunk, hogy veled mi lesz. Az egész éjszaka egyre csak az járt a fejemben. (*Szünet után*) Haza kell menned az édes atyádhoz, Olga. Ha azt mondod neki, hogy végleg elfordultál tőlem, hogy beláttad, hogy igaza volt — talán vissza fog fogadni. Ilyenformán legalább te rólad gondoskodva van.

OLGA

És veled — veled mi lesz majd?

KARTALY

Velem? Én is majd csak eléldegélek valahogy Mátrayval meg a többivel. Hiszen anynyian vannak, jut majd még nekem is hely közöttük.

OLGA

(*megfogja a kezét*) És csakugyan azt hiszed, hogy magadra hagylak? Hogy az első szomoru

órában már vége a bátorságomnak? (*A fejét rázza*) Azt hittem, hogy jobb véleményed van rólam.

KARTALY

(*megindultan, de nagyon csüggedten*) Te most azt hiszed Olga, fel kell áldoznod magadat, de én nem fogadok el többé áldozatot, azután nem is tudod, hogy mi áll előttem. El fognak itélni, azt előre tudom. És ha kiszabadultam — ugyan milyen élet vár a zsarolásért elitélt ujságiróra? (*Határozottan*) Nem — nem, neked az édes atyádhoz kell menned. Keserü lépés, de más nem marad hátra. Én rajtam már ugysem segithetsz.

OLGA

Igaz; saját magadon csak saját magad segithetsz. Én legföljebb megkönnyithetem a munkádat.

KARTALY

Kárba veszett fáradság, Olga. — Nekem már végem van.

OLGA

És ezt ilyen könnyen mondod ki? Harmincz esztendős korodban már le akarsz számolni az élettel. — De Endre — (*nagyon komolyan*) Nézd, te még nem régen olyan erősnek érezted magad,

annyi ideál élt benned — és ez mind egyszerre elveszett volna?

KARTALY

Azóta zsaroló ujságiró lett belőlem.

KAPITÁNY

(*aki a jelenet alatt mindig fokozottabb figyelemmel hallgatott, most ott hagyja az ablakot és Kartaly felé megy. Nagyon akar valamit mondani — de mégis visszafojtja, és csak egyszer végig megy a szobán, félre*) Nem — semmi közöm az egészhez. Bánom is én, álljanak a fejük tetejére. (*Visszamegy az ablakhoz.*)

KARTALY

(*szünet után*) Be kell látnod, hogy igazam van.

OLGA

(*nyugodtan*) Jól van, de akkor igazán nem tudom, hogy velem mi lesz.

KARTALY

Az édes atyád — —

OLGA

Az édes atyám egy negyed óra előtt jelentette ki ezen a helyen, hogy a jövőben semmit sem várhatok tőle.

KARTALY

(*meglegetve*) Az édes atyád itt volt?

OLGA

(*bólint*)

KARTALY

És beszéltél vele?

OLGA

Igen.

KARTALY

És — és mit mondtál neki?

OLGA

(*emelt hangon*) Hogy mit mondtam? Azt mondtam neki, hogy a kinek egyszer szerelmet és hűséget igértem, azt nem hagyom ott, bármi történjék vele.

KARTALY

Ezt — ezt mondottad csakugyan. Hát nem mentél vele? — Nem hagytál itt, pedig megtehetted volna!? — Ó, én Istenem!

KAPITÁNY

(*dühösen reászól*) Na hát, hát mit akar még többet. (*Észre veszi magát*) Bocsánat — csakugy eljárt a szájam. Semmi közöm.

KARTALY

(*küzd magával*) De hát — de hát mi lesz velünk.

OLGA

(*egészen hozzálép és megfogja a kezét.*) Együtt keressük meg majd az uj utat a régi világodba.

KARTALY

(pillanatnyi szünet után — minden pathosz nélkül) Igazad van Olga — meg kell próbálnunk. *(Egy pillanatig kéz kézben állanak, Kartaly azután lassan a kapitány felé fordul)* Kapitány ur, most már a rendelkezésére állok . . .

Függöny.

MEDDŐ KÜZDELEM.

Irta: WOLFNER PÁL

Ára füzve 3 kor.

SINGER és WOLFNER kiadása
Budapest, VI., Andrássy-ut 10. sz.